

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

Katedra mediálních studií

**Komparace liberálního a demokraticko-
korporativistického mediálního systému v současnosti**

Bakalářská práce

Autor práce: Barbora Davidová

Studijní program: Mediální a komunikační studia

Vedoucí práce: Mgr. Peter Hanák

Rok obhajoby: 2018

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne 26. 7. 2018

Barbora Davidová

Bibliografický záznam

DAVIDOVÁ, Barbora. *Komparace liberálního a demokraticko-korporativistického mediálního systému v současnosti*. Praha, 2018. 72 s. Bakalářská práce (Bc). Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Katedra mediálních studií. Vedoucí diplomové práce Mgr. Peter Hanák.

Rozsah práce: 128 876 znaků

Anotace

Bakalářská práce se věnuje komparaci mediálních systémů Velké Británie, Irska, Německa a Švédska, a to po vzoru práce autorů Hallina a Manciniho *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Na příkladu těchto čtyř států se snaží zjistit, zda je i v současnosti možné vytyčit zřetelnou hranici mezi systémy médií v liberálních a demokraticko-korporativistických zemích, či zda dochází ke konvergenci mediálních systémů směrem k liberálnímu modelu, jak Hallin s Mancinim předvídali. Práce je dělena na teoretickou část, v níž je představen samotný pojem mediální systém a dále několik rozdílných typologií mediálních systémů s důrazem právě na typologii Hallina a Manciniho, a analytickou část, v níž jsou postupně porovnávány mediální systémy jednotlivých států podle čtyř parametrů: struktury mediálních trhů, míry politického paralelismu, profesionalizace a role státu – každému z těchto parametrů je věnována samostatná kapitola. Práce využívá data získaná z novějších výzkumů, publikací a článků a tato porovnává s daty z původní publikace Hallina a Manciniho. Snaží se přitom co nejvěrněji popsat současný stav mediálních systémů čtyř výše jmenovaných států, a to jak individuálně, tak ve svém souhrnu. V závěru poté práce shrnuje získané poznatky a na jejich základě odpovídá na otázku, zda je správná hypotéza, že dochází ke konvergenci mediálních systémů směrem k liberálnímu modelu.

Annotation

The bachelor thesis deals with the comparison of the media systems of Great Britain, Ireland, Germany and Sweden, following the work of Hallin and Mancini's *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. Using the example of these four countries, it tries to find out whether there is still a clear boundary between media systems in Liberal and Democratic Corporatist countries, or whether media systems converge towards the Liberal model as Hallin and Mancini predicted. The thesis is divided into a theoretical and an analytical part. The theoretical part introduces the term “media system” and also several different typologies of media systems with special emphasis on Hallin and Mancini's typology. The analytical part compares national media systems according to four parameters: the structure of media markets, the degree of political parallelism, professionalization of journalism and the role of the state - each of these parameters is described in a separate chapter. The work uses data from recent research,

publications and articles and compares them with data from the original Hallin and Mancini's publication. It attempts to describe as accurately as possible the present state of the media systems of the four above mentioned countries, both individually and in total. Findings of the analysis are summarized in the conclusion, which answers the question posed in the hypothesis – whether the convergence of the media systems towards the Liberal Model is present or not.

Klíčová slova

mediální systém, komparace, vývoj médií, mediální trh, politický paralelismus, stranění médií, profesionalizace novinářů, regulace médií, mediální právo, Hallin, Mancini

Keywords

media system, comparison, media development, media market, political parallelism, media bias, profesionalization of journalism, media regulation, media law, Hallin, Mancini

Title

Comparison of Liberal and Democratic Corporatist Media Models in 2018

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Peteru Hanákovi za jeho cenné připomínky a rady ohledně textu mé práce. Dále bych ráda poděkovala své rodině a příteli za jejich obrovskou podporu.

Obsah

Úvod	2
1 Teoretická část	3
1.1 Pojem mediální systém	3
1.2 Čtyři teorie tisku a jejich revize	4
1.3 Některé další studie	7
1.4 Tři modely mediálních systémů podle Hallina a Manciniho	9
1.4.1 Liberální model	11
1.4.2 Demokraticko-korporativistický model	12
1.4.3 Model polarizovaného pluralismu	12
1.4.4 Autory předvídaná budoucnost tří modelů	13
1.4.5 Kritika Hallina a Manciniho	15
2 Analytická část	18
2.1 Struktura mediálních trhů	18
2.2 Politický paralelismus	23
2.3 Profesionalizace	31
2.4 Role státu	40
Závěr	54
Summary	58
Použitá literatura	60
Teze	67
Seznam příloh	70

Úvod

V roce 2004 vydali autoři Daniel C. Hallin a Paolo Mancini známou publikaci *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*, v níž navrhli metodologii pro výzkum mediálních systémů a zároveň se pokusili, zkoumajíce osmnáct států západní Evropy a Severní Ameriky, vytvořit typologii mediálních systémů pro danou geografickou oblast. Na základě svého výzkumu rozdělili vybrané státy do tří modelů, a to podle čtyř parametrů, kterými jsou: 1) struktura mediálních trhů, 2) politický paralelismus, 3) profesionalizace žurnalistiky, 4) role státu.

Hallin a Mancini ve své práci zároveň vyslovili domněnku, že postupem času dojde ke konvergenci mediálních systémů směrem k liberálnímu modelu. Nyní, po téměř patnácti letech, si ve své bakalářské práci pokládám otázku, zda k této konvergenci skutečně došlo, či zda lze mezi jednotlivými mediálními systémy stále zaznamenat výraznější rozdíly. Hypotézou této práce je, že ke sbližování mediálních systémů směrem k liberálnímu modelu dochází.

Cílem mé práce tak je provést komparaci liberálního a demokraticko-korporativistického mediálního systému v současnosti, a to na příkladu čtyř států: Spojeného království Velké Británie a Severního Irska (dále jen Velká Británie), Irska, Německa a Švédska. V práci jsou porovnávána data z novějších výzkumů, publikací a článků s daty z původní monografie Hallina a Manciniho. Práce se snaží nabídnout ucelený pohled na mediální systémy těchto čtyř států, a to jak v rovině jednotlivých národních mediálních systémů, tak v rovině jejich vzájemných vztahů.

Strukturálně je práce rozdělena na teoretickou a analytickou část. Teoretická část se nejprve zabývá samotným pojmem „mediální systém“ a dále představuje několik typologií mediálních systémů, s důrazem právě na typologii Hallina a Manciniho. Zmiňuje také kritické ohlasy na jejich publikaci a reakci autorů na tuto kritiku.

Analytická část je strukturována odlišně, než bylo uvedeno v tezi bakalářské práce. Došlo k tomu z důvodu snahy o efektivnější komparaci, kdy nejsou podkapitoly členěny podle jednotlivých států, nýbrž podle zkoumaných parametrů. Shrnutí získaných poznatků poté nabízí poslední odstavce každé z podkapitol a v souhrnu také závěr práce, nevyvstala tedy potřeba sepsat samostatnou kapitolu, jak bylo původně nastíněno v tezi této práce.

1 Teoretická část

1.1 Pojem mediální systém

Přestože se v mediálních studiích jedná o často skloňovaný termín, neexistuje žádná jeho všeobecně uznávaná definice a různí autoři jej užívají rozdílně. Jeho různá pojetí se tak postupem času vyvíjí.¹ Například Denis McQuail rozumí mediálním systémem „množinu masových médií v konkrétní národní společnosti, charakterizovanou takovými aspekty, jako jsou dosah a centralizace, míra politizace, rozmanitost, zdroje financování a míra regulace a veřejné kontroly.“²

Na mediální systém může být nahlíženo ze sociologického hlediska. R. C. Wright se tak pokusil vymezit základní funkce mediálního systému, jimiž tento napomáhá řádnému fungování společnosti. Jsou jimi: „a) šíření informací (vč. definování mocenských vztahů a podporování inovací a pokroku); b) posilování korelace jednotlivých částí společnosti (vč. interpretace významu událostí, podpory mocenského uspořádání a platných norem, socializace a tvorby kontextu); c) podpora kontinuity sociálního řádu (vč. udržování hodnotového systému a vtahování okrajových kultur do majoritní společnosti); d) poskytování zábavy (vč. redukce sociálního napětí prostřednictvím nabídky odreagování).“³

Sociologický přístup byl blízký také Melvinu DeFleurovi, který ve své publikaci *Teorie masových médií* zkoumal vztah masových médií a společenských systémů a došel k názoru, že mediální systém je samostatným sociálním systémem, který se dostává do vzájemné interakce s dalšími sociálními systémy, jako je systém politický.⁴

¹ SONCZYK, Wiesław. Media System: Scope – Structure – Definition. *Studia medioznawcze* [online]. 2009, 38(3) [cit. 2018-03-22]. ISSN 1641-0920. Dostupné z: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2009_3_38/sonczyk-en.pdf – s. 1

² JAKUBOWICZ, Karol a Miklós SÜKÖSD, ed. *Finding the Right Place on the Map: Central and Eastern European Media Change in a Global Perspective*. Chicago: Intellect Books, 2008. ISBN 978-1-84150-193-2. – s. 10

³ REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7. – s. 247-248

⁴ BENDA, Jan. *Mediální systém Ruska v době vlády Vladimira Putina* [online]. Brno, 2011 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/181998/fss_m/DP_Mediální_systém_Ruska_Jan_Benda_181998.pdf Diplomová práce. Masarykova univerzita. – s. 10-11

Naproti tomu Wiesław Sonczyk považuje mediální systém za prvek politického systému a zdůrazňuje jeho závislost na právní regulaci a organizaci mediálních institucí.⁵ Stejně tak Daniel C. Hallin a Paolo Mancini, o jejichž práci bude blíže pojednáno v dalších kapitolách, se ve své srovnávací analýze zaměřují spíše na politický a historický kontext, přičemž upozorňují na konstantní proměny mediálních systémů v čase.⁶

1.2 Čtyři teorie tisku a jejich revize

K výzkumům mediálních systémů dochází zhruba od 50. let 20. století⁷ a jejich prvním velkým průkopníkem byla publikace *Čtyři teorie tisku* autorů Freda S. Sieberta, Theodora Petersona a Wilbura Schramma z roku 1956. Ti si dali za cíl nalézt odpověď na otázku, proč jsou masová média (zvláště tisk) taková, jaká jsou, proč v různých zemích slouží různým účelům a berou na sebe různé podoby, a obecně, proč se navzájem tolik liší. Měli za to, že média odráží sociální a politickou strukturu daného státu, a to zejména míru společenské kontroly,⁸ přičemž vycházeli ze čtyř základních postulátů: „(1) povahy člověka, (2) povahy společnosti a státu, (3) vztahu člověka ke státu a (4) základního filozofického problému, tedy povahy vědění a pravdy.“⁹

Na základě výše uvedeného autoři popsali čtyři teorie mediálních systémů, které na sebe postupně vývojově navazovaly a do nichž by bylo možné rozdělit státy po celém světě. Jedná se o teorii autoritářskou, teorii libertariánskou, teorii sociální odpovědnosti a nakonec teorii sovětskou (komunistickou).

⁵ SONCZYK, Wiesław. Media System: Scope – Structure – Definition. *Studia medioznawcze* [online]. 2009, 38(3) [cit. 2018-03-22]. ISSN 1641-0920. Dostupné z: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2009_3_38/sonczyk-en.pdf – s. 2

⁶ BENDA, Jan. *Mediální systém Ruska v době vlády Vladimira Putina* [online]. Brno, 2011 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/181998/fss_m/DP_Medialni_system_Ruska_Jan_Benda_181998.pdf Diplomová práce. Masarykova univerzita. – s. 12

⁷ RAPOŠOVÁ, Veronika. *Česká republika a tři modely mediálních systémů* [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/156736/> Bakalářská práce. Univerzita Karlova. – s. 23

⁸ SIEBERT, Fred S., Theodore PETERSON a Wilbur SCHRAMM. *Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. Urbana: University of Illinois Press, 1956. – s. 1-2

⁹ Tamtéž – s. 10

Vývojově nejstarší je teorie autoritářská, která vznikla v pozdní renesanci a byla univerzálně přijímána ještě po většinu 17. století. Teorie vycházela z toho, že znalost pravdy byla výsadou úzké skupiny lidí, kteří rozhodovali o tom, co se většinová společnost dozví, a co ne. Tisk byl tedy řízen státem shora dolů, a to až do doby, kdy v mnoha zemích došlo k rozmachu demokracie, náboženské svobody a zahraničního obchodu a také ke změnám ekonomiky s cílem snížit státní zásahy do ní, tedy celkově ke změně společenských poměrů.¹⁰ I v současné době je však stále možné setkat se s autoritářskou teorií v praxi – nejčastěji v diktaturách, vojenských režimech a při okupacích. Výjimečně se může objevit také v demokratických režimech, a to při vyhlášení stavů nouze.¹¹

Na autoritářskou teorii časově navázala teorie libertariánská, v níž se na povahu člověka a jeho vztah ke státu začalo nahlížet ze zcela opačného úhlu. Člověk již neměl být jen pasivně řízen státní mocí, nýbrž měl mít možnost sám rozhodovat. Tisk v takové společnosti již nesloužil jako vládní nástroj – namísto toho se stal partnerem při hledání pravdy a představoval možnost určité kontroly vládní politiky ze strany lidu, přičemž k tisku dostaly přístup i menšiny a byly zde reprezentovány mnohé rozdílné politické vize a názory.¹²

Postupem času však, zejména v USA, docházelo ke stále větší koncentraci vlastnictví médií v rukou malé skupiny mocných a bohatých lidí a vstup na mediální trh byl pro nové hráče čím dál složitější. Model velkého počtu malých médií prezentujících různá politická stanoviska vzal za své a do popředí se začaly dostávat zejména ekonomické zájmy. Vystala tak potřeba definovat novou mediální teorii – tou se stala teorie sociální odpovědnosti, tedy snaha o vyvážené zastoupení všech společenských názorů, kdy má být publikum informováno a má mu být představeno více úhlů pohledu, aby si mohl svobodně vytvořit svůj vlastní názor.¹³

¹⁰ SIEBERT, Fred S., Theodore PETERSON a Wilbur SCHRAMM. *Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. Urbana: University of Illinois Press, 1956. – s. 1-3

¹¹ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-714-0. – s. 154

¹² SIEBERT, Fred S., Theodore PETERSON a Wilbur SCHRAMM. *Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. Urbana: University of Illinois Press, 1956. – s. 3-4

¹³ Tamtéž – s. 4-5

Vedle teorie sociální odpovědnosti však začal na druhé straně světa vznikat naprosto odlišný model. Sovětský svaz začal média nejen kontrolovat, jak tomu bylo u dřívějšího autoritářského modelu, ale převzal je dokonce do svého vlastnictví a začal velmi striktně dohlížet na jejich obsahy. Jediné informace, které mohly být zveřejněny, byly ty, co zobrazovaly marxistickou „pravdu“. Tento model autoři staví do přímého protikladu s libertariánským systémem médií, zejména konkrétně s americkými médii.¹⁴

Čtyři teorie tisku byly ve své době přelomovou publikací, přesto si vysloužily také značné kritické ohlasy. Často jim bývá vytýkán jednostranný úhel pohledu, který je následkem výrazně normativního přístupu, jenž se v analýze objevuje. Karol Jakubowicz a Miklós Sükösd si všímají, že všechny čtyři modely jsou popsány v jejich ideální podobě, a tedy nejsou odrazem skutečného stavu. Navíc jsou zde neskrytě preferovány libertariánská teorie a teorie společenské odpovědnosti, zatímco autoritářská a zejména sovětská teorie jsou ukazovány ve velmi negativním světle. Tento černobílý pohled reflektuje rozdělení světa na západní a východní blok během studené války.

Mezi další kritiky patří například Jonathan Hardy, který také vyjmenovává několik nedostatků, jimiž dle jeho názoru analýza trpí. Kromě již výše zmíněného idealistického náhledu na modely jsou jimi nedostatečně vyjádřeny vztahy mezi mediálními systémy a sociálními strukturami, kdy jsou mediální systémy brány za zcela homogenní, dále přehnaný důraz na tisk a ignorování dalších typů médií a nakonec také značný normativní přístup, který je na úkor empirického výzkumu.¹⁵

I přes tuto rozsáhlou kritiku se jedná o jednu z nejvydávanejších publikací zaměřených na masovou komunikaci a současně o knihu na odborné úrovni velmi často diskutovanou. Dočkala se také mnoha revizí: zatímco John C. Merrill v publikaci *The Imperatives of Freedom* vyslovuje názor, že ve skutečnosti je možné nalézt jen dvě základní teorie tisku, a to autoritářskou a libertariánskou,¹⁶ jiní autoři přidávají další teorie.

¹⁴ SIEBERT, Fred S., Theodore PETERSON a Wilbur SCHRAMM. *Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. Urbana: University of Illinois Press, 1956. – s. 5

¹⁵ HARDY, Jonathan. *Western Media Systems*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-39692-9. – s. 12-14

¹⁶ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-714-0. – s. 159

Tak například Denis McQuail popisuje navíc rozvojovou teorii médií a demokraticko-participační teorii médií.

Rozvojová teorie médií je typická pro bývalé kolonie, jejichž primárními cíli jsou národní rozvoj, kulturní a informační autonomie, rozkvět demokracie a solidarita s ostatními zeměmi „třetího světa“. Zároveň se však tyto státy vyznačují omezenými zdroji pro udržení mediálních institucí na stejné úrovni jako v bohatších zemích, takže často dochází k ekonomické závislosti tamních médií na cizích vládách či k autoritářství a potlačení novinářské svobody.

Demokraticko-participační teorie médií představuje alternativu k masovým médiím a jejich koncentraci. Reflektuje vývoj nových médií, jež umožňují horizontální interakci, ale také reaguje na celkové zklamání společnosti ze zavedených mediálních systémů a potřebu občanů participovat na veřejném životě na lokální úrovni. V praxi se tedy projevuje mimo jiné vznikem menších lokálních médií, jako jsou místní kabelové televize či média působící v městských čtvrtích.¹⁷

1.3 Některé další studie

Po vydání *Čtyř teorií tisku* se výzkumem mediálních systémů začalo zabývat větší množství mediálních vědců, kteří vytvořili své vlastní typologie mediálních systémů nebo metodologie pro jejich srovnávání. S v literatuře často zmiňovanou koncepcí přišel například Herbert Altschull. V publikaci nazvané *Agents of Power* popisuje tři základní mediální systémy, přičemž vždy existují různé jejich variace. Systémy vychází z rozdělení států na země „prvního, druhého a třetího světa“ a autor je nazývá tržním, komunitárním a rozvojovým systémem.¹⁸

Publikace (resp. příslušná kapitola) se nezaměřuje pouze na odlišnosti jednotlivých systémů, nýbrž zdůrazňuje také jejich společný znak, který spočívá v tom, že ve všech

¹⁷ MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-714-0. – s. 157-158

¹⁸ Altschull svou koncepcí připodobňuje k symfonii, aby zdůraznil podobnosti tří systémů a zároveň jejich možné variace. Namísto termínu „mediální systém“ tedy používá výrazu „*movement*“ ve smyslu věty symfonie. Přímě s termínem „mediální systém“ nepracuje. – Cit. dle: ALTSCHULL, J. Herbert. *Agents of Power: The Media and Public Policy*. 2nd ed. New York: Longman, 1995. ISBN 0-8013-0776-7. – s. 418

systemech je tisk nástrojem vzdělávání lidu.¹⁹ Ovšem požadované cíle, k nimž vzdělávání prostřednictvím médií směřuje, jsou velmi rozdílné. V tržním systému je kladen důraz na svobodné utváření názorů a vyváženost informací, což má být zajištěno soutěží médií jako ekonomických subjektů. Naproti tomu v komunitárním systému je cílem vytváření kolektivního vědomí a identity, které bývá ze západního úhlu pohledu často považováno za propagandu. Rozvojový systém pak vzdělávání prostřednictvím médií prosazuje nejpříměji a na rozdíl od prvních dvou je v tomto ohledu mnohem dynamičtější a podléhá častým změnám.²⁰

Další studie, která bude zmíněna, pochází od Jaye G. Blumlera a Michaela Gurevitche. Ti se soustředili zejména na propojení médií s politickou sférou a dále také na vztahy mezi médii a veřejností. Jejich nejznámější společná publikace se jmenuje *The Crisis of Public Communication*. Později z ní čerpali také Hallin a Mancini při své vlastní analýze.²¹

Autoři studie sice nevytvořili vlastní typologii mediálních systémů – takovéto typologie, které se snaží mediální systémy kategorizovat v globálním měřítku (zmiňující konkrétně *Čtyři teorie tisku*) naopak výslovně odmítli, protože z jejich pohledu „*takové hrubé kategorie ignorují řadu teoreticky významných rozdílů mezi různými typy národních komunikačních systémů.*“²²

Přínos publikace však byl v tom, že její autoři přišli se skutečně komparativním rámcem pro výzkum vazeb mezi mediálními a politickými institucemi, aniž by se do něj snažili promítat normativní soudy. Navrhli přitom čtyři parametry, které by měly být zkoumány: a) stupeň státní kontroly (kontrola nad výběrem zaměstnanců, nad financováním médií a nad mediálními obsahy), b) stupeň politického stranění médií

¹⁹ V tržním systému je preferován výraz „informování“ namísto „vzdělávání“. – Cit. dle: ALTSCHULL, J. Herbert. *Agents of Power: The Media and Public Policy*. 2nd ed. New York: Longman, 1995. ISBN 0-8013-0776-7. – s. 420

²⁰ Tamtéž – s. 418-423

²¹ RAPOŠOVÁ, Veronika. *Česká republika a tři modely mediálních systémů* [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-04-08]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/156736/> Bakalářská práce. Univerzita Karlova. – s. 24

²² BLUMLER, Jay G. a Michael GUREVITCH. *The Crisis of Public Communication*. London: Routledge, 1995. Communication and Society Series. ISBN 0-415-10852-7. – s. 82

(jakákoli organizační napojení na politické strany, redakční závazky či právní úprava možnosti médií podporovat jednotlivé politické strany), c) stupeň integrace mediálních a politických elit (blízkost politického smýšlení a sociálně-kulturní blízkost mezi těmito formálně oddělenými skupinami osob), d) povaha legitimizace mediálních institucí (míra novinářského profesionalismu).²³

1.4 Tři modely mediálních systémů podle Hallina a Manciniho

Ústřední publikací, od níž se odvíjí tato práce, je kniha *Systémy médií v postmoderním světě* z roku 2004, která pochází od autorské dvojice Daniela C. Hallina a Paola Manciniho. Ti se téměř po půl století pokusili navázat na studii svých předchůdců Sieberta, Petersona a Schramma²⁴ s tím, že se omezili pouze na oblast demokratických zemí Severní Ameriky a západní Evropy (s výjimkou nejmenších zemí, jako je Lucembursko)²⁵ a svou pozornost zaměřili na vztah mezi mediálními a politickými systémy, tedy zejména na žurnalistiku a zpravodajská média, ale také na mediální politiku a právo. V rámci svého výzkumu dávali velký důraz na historický vývoj.²⁶

Hallin a Mancini ve své knize navrhli teoretický rámec pro srovnávací analýzy mediálních systémů západní Evropy a Severní Ameriky. Jak již bylo řečeno výše, inspirovali se přitom prací Blumlera a Gurevitche – parametry, které pro výzkum navrhli,

²³ BLUMLER, Jay G. a Michael GUREVITCH. *The Crisis of Public Communication*. London: Routledge, 1995. Communication and Society Series. ISBN 0-415-10852-7. – s. 61-67

²⁴ Hallin a Mancini se snažili nalézt odpověď na stejnou výzkumnou otázku, avšak co do metodologie se proti *Čtyřem teoriím tisku* vymezili. Dle jejich názoru se v publikaci jejich předchůdců nejednalo o skutečnou srovnávací analýzu, neboť byl neúměrně velký prostor věnován ideologii tisku a dichotomii mezi Spojenými státy a Sovětským svazem. Další problém spatřovali ve velmi širokém geografickém záběru, který dle jejich názoru nevyhnutelně zapříčinil povrchnost *Čtyř teorií*. – Cit. dle: HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 34-39

²⁵ O několik let později autoři společně s dalšími kolegy navázali na svou předchozí práci novou publikací *Comparing Media Systems Beyond the Western World (2012)*, v níž se pokusili metody svého dřívějšího výzkumu aplikovat na geograficky rozmanitější skupinu států mimo původní oblast západní Evropy a Severní Ameriky. Publikace tak obsahuje například analýzy mediálního systému Izraele, Brazílie nebo Ruska.

²⁶ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 29-30, 41

se zčásti shodují. V podání Hallina a Manciniho jsou jimi: a) vývoj mediálních trhů, b) politický paralelismus, c) vývoj novinářského profesionalismu, d) stupeň a způsob intervence státu do mediálního systému. Autoři upozorňují, že tyto parametry „se podstatným způsobem navzájem ovlivňují, ale také nezávisle variují.“²⁷

Co se týká vývoje mediálních trhů, resp. jejich rozdílných struktur, tak tento parametr vychází do velké míry z historických hledisek. Jsou zde srovnávány údaje jako prodané množství výtisků novin na tisíc dospělých obyvatel, charakter novin (zda jsou spíše součástí procesu horizontální nebo vertikální komunikace, tedy zda jsou určeny spíše masám nebo elitě), genderové rozdíly ve čtenosti novin, vztah důležitosti tisku a televize při přinášení informací, míra oddělení seriózního a senzačního tisku nebo dominance celostátního či regionálního tisku.²⁸

Dalším parametrem, tedy politickým paralelismem, je myšlena „míra podobnosti struktury mediálního systému se strukturou stranického systému.“²⁹ Politický paralelismus má řadu různých prvků, jako odraz politického přesvědčení v mediálních obsazích, organizační propojení médií a politických stran, sklony mediálních osobností aktivně zasahovat do politiky, stranickou inklinaci mediálních publik nebo vnímání role novináře (publicistická role vs. role poskytovatele informací a zábavy). Patří sem také zkoumání vztahů mezi politickými strukturami a médii veřejné služby.³⁰

S politickým paralelismem souvisí tzv. vnější a vnitřní pluralita. Pojem vnější pluralita představuje „pluralitu dosaženou na úrovni mediálního systému jakožto celku prostřednictvím spektra mediálních produktů a mediálních organizací, které odrážejí názory odlišných skupin nebo směrů ve společnosti.“³¹ Vnější pluralita je typická zejména pro státy s výraznějším politickým paralelismem (např. Itálie nebo Španělsko). Oproti tomu vnitřní pluralita bývá dosahováno v rámci konkrétního mediálního produktu či

²⁷ V tomto případě se vyjadřovali ke konkrétně vztahu novinářského profesionalismu a politického paralelismu, ovšem jejich předpokladem je, že podobným způsobem se vzájemně ovlivňují i další parametry. – Cit. dle: HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 72

²⁸ Tamtéž – s. 50-54

²⁹ Tamtéž – s. 55

³⁰ Tamtéž – s. 54-61

³¹ Tamtéž – s. 57

organizace (např. v Kanadě nebo Irsku).

V oblasti profesionalizace se autoři zaměřili zejména na žurnalistický professionalismus. V rámci něj pak vymezili tři zkoumané aspekty: autonomii (myšleno autonomii sboru žurnalistů jako celku, nikoli pouze autonomii jednotlivých novinářů), vlastní profesní normy (etické principy, praktické rutinní úkony apod.) a nakonec orientaci na veřejnou službu (např. existence mechanismů žurnalistické samoregulace formou „tiskových rad“).³²

Posledním navrženým parametrem je role státu a jeho zásahy do mediálního systému. Zde se zkoumá zejména význam vysílání veřejné služby oproti komerčním médiím, přímé či nepřímé vlastnictví médií, zpravodajských agentur a podobných podniků státem a také mediální legislativa (např. právní úprava svobody slova, zákony zajišťující ochranu důvěrnosti zdrojů, zákony regulující koncentraci médií, udílení licencí k vysílání či předvolební kampaně).³³

Tyto čtyři parametry Hallin a Mancini použili při své srovnávací analýze 18 zemí západní Evropy a Severní Ameriky a následně, na základě jejich výsledků, představili tři modely mediálních systémů typické pro danou geografickou oblast: liberální model, demokraticko-korporativistický model a model polarizovaného pluralismu.

1.4.1 Liberální model

Do liberálního neboli severoatlantického modelu autoři zařadili ze zkoumaných zemí Velkou Británii, Irsko, USA a Kanadu. V těchto zemích došlo historicky k brzkému rozvoji liberálních institucí, svobody slova a komerčního tisku s masovými náklady. V současnosti se tisk vyznačuje středními náklady a výrazným komerčním zaměřením. Z hlediska politického paralelismu je ve většině případů neutrální³⁴ a převládá zde vnitřní pluralita, s výjimkou většího stranění a vnější plurality ve Velké Británii. V zemích s liberálním systémem převažuje informačně orientovaná žurnalistika nad komentáři, opět

³² HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 61-64

³³ Tamtéž – s. 69-72

³⁴ Přestože například u některých amerických listů je možné spatřovat určitou politickou orientaci, ve zpravodajství je vyznáván princip neutrality. – Tamtéž, s. 233-234

s výjimkou Británie. Co se týká novinářského profesionalismu, tak ten je na poměrně vysoké úrovni, ovšem autoregulace není institucionalizovaná. Novinářská autonomie je omezována zejména komerčními tlaky. Role státu zde není silná, i když výjimkou je opět Velká Británie a také Irsko, v nichž má silné postavení vysílání veřejné služby.³⁵

1.4.2 Demokraticko-korporativistický model

Do demokraticko-korporativistického neboli severo/středoevropského modelu ze zkoumaných států dle autorů patří Belgie, Dánsko, Finsko, Německo, Nizozemsko, Norsko, Rakousko, Švédsko a Švýcarsko. V těchto státech mají tradičně silnou pozici organizované sociální skupiny a dříve zde byly typické noviny a další média napojená na politické strany a právě také na sociální skupiny. Přestože v průběhu 20. století nastal velký posun směrem k neutrálnímu komerčnímu tisku, politický paralelismus je i dnes stále výrazný. Pluralita je zde převážně vnější (zejména u celostátního tisku) a žurnalistika je zaměřena spíše na komentáře, avšak i tento trend postupně slábne³⁶ (k tomu blíže viz kapitolu Autory předvídaná budoucnost tří modelů).

Co je pro severo/středoevropský tisk typické, jsou velmi vysoké náklady, což bylo zapříčiněno brzkým rozvojem masového tisku a svobody tisku (na druhou stranu jsou zde média více regulována, jelikož jsou vnímána jako sociální instituce, za které nese odpovědnost stát). Co se týká profesionalismu, ten je velmi silný a vysoce organizovaný. A silnou pozici má také vysílání veřejné služby.³⁷

1.4.3 Model polarizovaného pluralismu

Model polarizovaného pluralismu neboli středomořský či mediteránní model se vyskytuje ze zkoumaných zemí ve Francii, Itálii, Portugalsku, Řecku a Španělsku (příčemž Francie se oproti ostatním více liší a přibližuje se více k demokraticko-korporativistickému modelu). Tisk se v těchto zemích vyznačuje mnohem nižšími náklady než v předchozích

³⁵ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 97, 104

³⁶ Tamtéž – s. 97, 103

³⁷ Tamtéž – s. 97, 103

modelech a svým zaměřením na elity. Skutečně masový tisk se zde nikdy nerozvinul, na jeho místo nastoupila rovnou elektronická média. Typický je silný politický paralelismus s vnějším pluralismem. Žurnalistika se velmi zaměřuje na politické dění a orientuje se na komentáře.³⁸

Profesionalizace a autonomie žurnalistiky je slabší – novináři se například musí poměrně často vyrovnávat s tlaky ze strany editorů.³⁹ Média jsou v mnohých případech využívána jako nástroje ovlivňování politické sféry, a to zejména ze strany komerčních vlastníků. Ukázkovým příkladem toho je italský mediální magnát Silvio Berlusconi.⁴⁰

Role státu je významná, typické jsou silné státní intervence, v některých zemích také dotace tisku. Ve všech státech kromě Francie proběhla dříve tzv. divoká deregulace médií, tedy překotný přechod od státem kontrolovaných médií na komerční model.⁴¹ Podíváme-li se opět na příklad Itálie, tento fenomén byl doprovázen více než desetiletým obdobím bez komplexních regulačních opatření soukromého vysílání, což vedlo k situaci, kdy nejsilnější hráči na trhu mohli naprosto zničit svou slabší konkurenci – Gianpierto Mazzoleni v této souvislosti obrazně hovoří o „Divokém západu“.⁴²

1.4.4 Autory předvídaná budoucnost tří modelů

Přestože Hallin a Mancini zřetelně vymezili tři systémy médií, zároveň si všimli toho, že začalo docházet ke sblížování těchto systémů, a to zejména směrem k liberálnímu modelu. Ve státech demokraticko-korporativistických a ve státech polarizovaně pluralitního systému média napojená na politické strany a organizované sociální skupiny trátí na významu a byla ve velkém nahrazována komerčními médii, do popředí se dostal princip neutrality a objektivity na úkor obhajujícího stylu žurnalistiky, monopoly vysílání

³⁸ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 97, 102-103

³⁹ Tamtéž – s. 145

⁴⁰ Tamtéž – s. 141-142

⁴¹ Tamtéž – s. 97, 102-103

⁴² KELLY, Mary, MAZZOLENI, Gianpietro a Denis MCQUAIL. *The media in Europe: the Euromedia Research Group*. 3rd ed. London: Sage Publications, 2003. ISBN 9780761941323. – s. 134

veřejné služby vymizely. V souhrnu lze říci, že došlo k diferenciaci mediálních systémů od systémů politických – a tento stav je typický právě pro liberální model.⁴³

Autoři vyjmenovali pět procesů, které s tímto sblížováním úzce souvisí – amerikanizaci, sekularizaci, globalizaci, komercializaci a modernizaci.⁴⁴

Amerikanizace, tedy vzrůstající kulturní moc a vliv Spojených států amerických na ostatní státy, je jedním z vnějších vlivů (vedle např. nových technologií). Začalo k ní docházet již na konci 19. století a její součástí bylo „tažení za svobodu tisku“, globalizace mediálního průmyslu i vzrůstající interakce mezi novináři a důraz na jejich formální vzdělávání.⁴⁵

Za důležitější však považovali autoři vnitřní vlivy, a to zejména sekularizaci, pod níž se rozumí *„úpadek politické víry v organizované sociální skupiny, které dříve strukturovaly většinu evropské politiky, a posun od kolektivistické k individualističtější politické kultuře“*,⁴⁶ a komercializaci, tedy ústup stranických novin ve prospěch komerčního tisku se všeobecným zaměřením (tzn. ne zaměřeného pouze na politiku).⁴⁷

Na základě svých zjištění došli Hallin a Mancini k názoru, že dochází ke stírání rozdílů mezi mediálními systémy, a následně se pokusili předpovědět budoucí vývoj:

*„Můžeme se domnívat, že tento trend bude v budoucnosti pokračovat. V dohledné době dojde k tomu, že mladší novináři navyklí na odlišné pojetí role médií nahradí předchozí generace. Naplno se pak projeví důsledky komercializace vysílání, které jsou v řadě evropských zemí stále relativní novinkou. Pokud bude tento trend i nadále pokračovat, lze si představit úplnou konvergenci mediálních systémů Spojených států a západní Evropy a všechny relevantní země se přiblíží liberálnímu modelu.“*⁴⁸

Je však třeba dodat, že autoři zároveň upozornili na to, že v některých případech

⁴³ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 275-277

⁴⁴ Tamtéž – s. 278

⁴⁵ Tamtéž – s. 278-283

⁴⁶ Tamtéž – s. 317

⁴⁷ Tamtéž – s. 279

⁴⁸ Tamtéž – s. 305

může docházet také ke sblížování opačným směrem,⁴⁹ a dále, že proces sblížování může být z důvodu některých existujících faktorů omezen, či dokonce zvrácen.⁵⁰ Mezi státy totiž stále existují určité významné rozdíly – jako příklad lze uvést (ne)možnost omezení svobody slova zákonem, kdy autoři nepředpokládají rozšíření amerického pojetí, vyjádřeného v prvním dodatku Ústavy Spojených států amerických, do Evropy.⁵¹

1.4.5 Kritika Hallina a Manciniho

Kniha *Systémy médií v postmoderním světě* se stala velmi známou a citovanou publikací a stála za zrodem mnoha dalších výzkumů v oblasti mediálních systémů. Existují však zároveň autoři, kteří ji považují za překonanou, či jí oponují alespoň v některých jejích aspektech. Mezi českými odborníky se jedná například o Jana Křečka, který si všímá toho, že Hallin a Mancini vytvořili tři modely a priori na základě rozdílných politických systémů a až poté do nich podle čtyř výše zmíněných parametrů rozřadili jednotlivé státy. Křeček se také kriticky dívá na fakt, že Hallin a Mancini „*nevrátili do hry selhávání klasického liberalismu v existujících mediálních systémech*“.⁵²

Ze zahraničních autorů patří mezi kritiky publikace například Pippa Norris. Vyjadřuje se zejména ke čtyřem parametrům, které Hallin a Mancini zvolili a které podle ní nebyly vybrány zcela správně. Podle Norris by především mělo být věnováno mnohem více prostoru svobodě slova a jejímu případnému omezování – a to jako samostatnému parametru. Dále Norris kritizuje také to, že se publikace nevěnuje novým technologiím a zábavním formátům, přestože přesně ty podle ní sehrávají klíčovou úlohu při změnách žurnalistické praxe.⁵³ Podobné výtky vznášejí i Jordi Busquet⁵⁴ nebo Jonathan Hardy.⁵⁵

⁴⁹ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 308

⁵⁰ Tamtéž – s. 317

⁵¹ Tamtéž – s. 306

⁵² KŘEČEK, Jan. *Politická komunikace: od res publica po public relations*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3536-8. – s. 65

⁵³ MELLADO, Claudia a Claudia LAGOS. Redefining comparative analyses of media systems from the perspective of new democracies. *Communication&Society/Comunicación y Sociedad* [online]. 2013, **26**(4), 1-24 [cit. 2018-07-22]. ISSN 0214-0039. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=9b4536a8-8016-4f94-9f8d->

Hardy dále poukazuje i na některé další problémy publikace – například, že se ani Hallin a Mancini neubránili favorizování liberálního modelu nad modely ostatními⁵⁶ nebo že vytvořili ideální modely, do nichž však zařadily státy velmi odlišné. („*Představují liberální normu Spojené státy (nízká míra „politického paralelismu“, minimální veřejné vysílání), anebo Británie (straníci tisk, silné veřejné vysílání)?*“⁵⁷) A co je velmi relevantní pro tuto práci – Hardy hovoří o tenzi mezi stálostí těchto ideálních modelů a autory nastíněnou konvergencí směrem k liberálnímu modelu.⁵⁸

Busquet celkově vidí v publikaci velký přínos a v zásadě ji vychvaluje, přesto zdůrazňuje, že aktuálně dochází k rozpadu globálního ekonomického systému a vyčerpání neoliberálního modelu, což je spojeno také se změnou komunikačních paradigmat. Budoucí vývoj tak považuje za dosti nepředvídatelný.⁵⁹

K publikaci se vyjádřil také Denis McQuail. Na jedné straně napsal, že „*empirické kapitoly jsou samy o sobě cenným přínosem pro srovnávací studium evropských mediálních systémů*“⁶⁰, na druhé straně je však dle jeho názoru škoda, že se autoři nepokusili vytvořit klasifikační rámec, který by bylo možné použít i při studiu mediálních systémů jiných zemí, jako jsou postkomunistické země nebo země Latinské Ameriky. Dále

[9effc503bb11%40sessionmgr102](#) – s. 6

⁵⁴ Ohledně nových technologií – viz BUSQUET, Jordi. Sistemas mediáticos comparados. Tres modelos de relación entre los medios de comunicación y la política. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* [online]. 2010, (129), 165-188 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=de5b8d62-a78d-4a02-b23f-82de84b54eef%40pdc-v-sessmgr05> – s. 171

⁵⁵ Ohledně zábavních formátů a kulturního průmyslu – viz HARDY, Jonathan. *Western Media Systems*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-39692-9. – s. 20

⁵⁶ Tamtéž – s. 107

⁵⁷ Tamtéž – s. 19

⁵⁸ Tamtéž – s. 19

⁵⁹ BUSQUET, Jordi. Sistemas mediáticos comparados. Tres modelos de relación entre los medios de comunicación y la política. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* [online]. 2010, (129), 165-188 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=de5b8d62-a78d-4a02-b23f-82de84b54eef%40pdc-v-sessmgr05> – s. 171

⁶⁰ MCQUAIL, Denis. Book Review: Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics. *European Journal of Communication* [online]. 2005, 20(2), 266-268 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/pdf/10.1177/026732310502000209> – s. 268

podobně jako Hardy komentuje zařazení některých států do ideálních modelů, které mu nepřipadá zcela správné.⁶¹

Na kritiku reagovali Hallin a Mancini ve svých dalších dílech, například v publikaci *Comparing Media Systems Beyond the Western World* nebo ve článku *Ten Years After Comparing Media Systems: What Have We Learned?* Vyjádřili se tak například k důvodům vytvoření ideálních modelů, přestože do nich zařadili i státy, které mezi sebou mohou mít některé značné rozdíly,⁶² nebo k výhradám ohledně jimi předpokládané budoucí konvergence. S poukazem na několik novějších studií zabývajících se sblížováním mediálních systémů formulovali názor, že „je hloupé popírat, že již došlo k významnému stupni konvergence směrem k liberálnímu modelu“⁶³, zároveň však připustili, že ke změnám a ovlivňování dochází i v jiných směrech a že „je čas opustit silnou verzi konvergenční hypotézy, tedy názor, že národní rozdíly mezi mediálními systémy skutečně zmizí“⁶⁴.

⁶¹ MCQUAIL, Denis. Book Review: *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics*. *European Journal of Communication* [online]. 2005, **20**(2), 266-268 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/pdf/10.1177/026732310502000209> – s. 268

⁶² „Chtěli jsme být schopni hovořit o individuálních případech ve vztahu ke vzorům rozvoje a struktury mediálních systémů; modely měly přivést pozornost k těmto vzorům a vznést otázku, proč na sebe vzaly takovou formu, jako vzaly. /.../ Zadruhé, chtěli jsme být schopni vypořádat se s mediálními systémy holisticky, dát smysl jejich historickému vývoji, vztahům mezi jejich částmi a logice a tenzím, které je strukturovaly.“ – Cit. dle: HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Comparing media systems beyond the Western world*. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-01365-0. – s. 300-301

⁶³ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Ten Years After Comparing Media Systems: What Have We Learned?* *Political Communication* [online]. 2017, **34**(2), 155-171 [cit. 2018-07-23]. ISSN 1091-7675. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10584609.2016.1233158> – s. 163

⁶⁴ Tamtéž – s. 164

2 Analytická část

2.1 Struktura mediálních trhů

Prvním zkoumaným parametrem je struktura mediálních trhů. Ta se historicky vyvinula odlišně v zemích liberálního modelu a demokraticko-korporativistického modelu. Pro liberální země je typický brzký vývoj komerčního tisku s masovými náklady, a to s určitým zpožděním ve Velké Británii, kde byla až do padesátých let 19. století jednak rozšířena striktní kontrola tisku, jednak zde byly vybírány vysoké daně na noviny, pamflety, inzerci a papír, jež zavedl zákon o kolokovním z roku 1712 a jež byly následně několikrát znovuobnoveny.⁶⁵

V Irsku došlo k vývoji komerčního tisku také později, než například ve Spojených státech. Přestože zde již v roce 1859 začal vycházet první *penny press*, tedy levný a široké veřejnosti dostupný tisk, který se původně v tomto formátu objevil v USA,⁶⁶ vývoj komerčního tisku byl zpomalen kvůli větší chudobě, konkurenci britského dovozu novin a také z důvodu odlišné politické situace a občanských nepokojů, kdy noviny byly nuceny postavit se v politických otázkách na jednu ze stran.⁶⁷

V zemích demokraticko-korporativistického modelu došlo ještě k většímu rozmachu masového tisku, než tomu bylo v liberálních zemích – ovšem jen v některých případech to souviselo primárně s rozvojem tržního kapitalismu. Oproti tomu v jiných případech se tisk začal rozšiřovat ve spojitosti s náboženskými či politickými spory.

Důležitým předpokladem k takovému vývoji bylo rané organizované šíření gramotnosti (Švédsko i další severské státy) či již v 17. století zavedená povinná školní docházka (Německo). Masová gramotnost poté zvýšila poptávku po informacích. Jako další možný důvod vysokých nákladů novin, zejména v zemích severní Evropy, bývá uváděn lokální patriotismus, neboli „*vysoká míra občanské angažovanosti v rámci lokálních komunit*“⁶⁸, a to včetně zakládání velkého množství lokálních novin.

⁶⁵ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 225-226

⁶⁶ Tamtéž – s. 227

⁶⁷ Tamtéž – s. 234

⁶⁸ Tamtéž – s. 177

V roce 2000 se skutečně ze zkoumaných zemí nejvíce novin na 1000 dospělých obyvatel prodalo ve Švédsku, jediné analyzované zemi severní Evropy – viz Tabulku č. 1, která je převzata z publikace Hallina a Manciniho, přičemž počet států je přizpůsoben této práci. Je zde také vidět, že prodej novin ve Velké Británii a Německu se příliš nelišil, zatímco v Irsku se tisk masově nerozšířil do takové míry, jako v ostatních zkoumaných zemích. Nutno poznamenat, že Velká Británie je v tomto ohledu výjimkou mezi státy liberálního modelu, které se jinak všechny umístily až za Německem a dalšími středo- a severoevropskými státy (s výjimkou Belgie).

Tabulka č. 1: Prodané množství výtisků novin* na tisíc dospělých obyvatel, rok 2000

Švédsko	541,1
Velká Británie	408,5
Německo	375,2
Irsko	191

Zdroj: HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 51

*periodicita novin nespecifikována

Porovnání se situací v roce 2016 nabízí Tabulka č. 2, která rozlišuje noviny dle periodicity. Při pouhém porovnání deníků by se mohlo zdát, že prodeje ve Švédsku rapidně klesly (umístilo se dokonce i pod Velkou Británií a Německem), ovšem ve Švédsku jsou na druhou stranu mnohonásobně vyšší prodeje novin s nižší periodicitou, než ve všech dalších státech. V celkovém součtu se tak Švédsko stále drží na prvním místě, a to i v situaci, kdy u něj nejsou započítány prodeje nedělníků, jelikož ve zdroji dat tyto údaje chybí. Velká Británie klesla oproti situaci v roce 2000 pod Německo, avšak nijak významně. A co se týká Irska, to má stále mnohem nižší prodeje novin, než je tomu u ostatních srovnávaných států. V tomto ohledu tedy k žádným velkým změnám v uplynulých letech nedošlo. Propast ve čtenosti novin mezi Švédskem jako zástupcem demokraticko-korporativistického modelu a Irskem jako zástupcem liberálního modelu naznačuje, že v této oblasti prozatím výraznější konvergence neprobíhá.

Tabulka č. 2: Prodané množství výtisků novin na tisíc dospělých obyvatel, rok 2016 (včetně novin rozdáváných zdarma)

	Deníky	Noviny s nižší periodicitou	Nedělníky	Celkem
Švédsko	179,3	527,7	-	707*
Německo	209,2	105,2	227,06	541,46
Velká Británie	195,1	179,8	117,56	492,46
Irsko	112,8	16,9	163,32	293,02

Zdroj: World Association of Newspapers, World Press Trends. [cit. 2018-04-08] Dostupné online: http://anp.cl/wp-content/uploads/2017/10/WAN-IFRA_WPT_2017.pdf

*bez nedělníků

Jak již bylo zmíněno výše, země demokraticko-korporativistického modelu, zejména země severní Evropy, ale v o něco menší míře i další země tohoto modelu, se dle Hallina a Maniciniho tradičně vyznačovaly velkou oblibou lokálního tisku, který dosahoval vysokých nákladů.⁶⁹ I v roce 2017 například v Německu dosahovaly náklady lokálních a regionálních deníků dohromady 11,8 milionů, zatímco náklady celostátních deníků pouze 1 milionu.⁷⁰

Oproti tomu země liberálního modelu se v tomto ohledu navzájem více odlišovaly. Zatímco v USA a Kanadě z důvodu velké rozlohy těchto zemí převládaly lokální noviny čtené všemi sociálními třídami, ve Velké Británii se vyvinul třídně stratifikovaný trh periodik s největším důrazem na národní tisk.⁷¹

V současnosti je situace místního tisku ve Velké Británii ještě horší, než tomu bývalo dříve. Ačkoli zde dochází k úpadku již od 50. let 20. století, v polovině minulého desetiletí došlo ještě k dramatičtějším poklesu prodeje a v roce 2014 dokonce musela Národní unie novinářů vyzvat vládu, aby se otázkou budoucnosti místního tisku začala

⁶⁹ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 177

⁷⁰ *Die deutschen Zeitungen in Zahlen und Daten 2017* [online]. Berlin: Bundesverband Deutscher Zeitungsverleger, 2017 [cit. 2018-04-16]. ISBN 978-3-939705-20-8. Dostupné z: https://www.bdzv.de/fileadmin/bdzv_hauptseite/aktuell/publikationen/2016/ZDF_2017_002_.pdf

⁷¹ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 231

zabývat.⁷²

Odlišná situace je v Irsku, kde lokální noviny začaly nabývat na významu v druhé polovině 18. století a postupně se vyvinuly v hluboce zakořeněné „*kroniky místní politiky, kultury, zábavy, obchodu, zločinu a sportu*.“⁷³ Lokální tisk si udržel silnou pozici v zásadě až do roku 2008, kdy v důsledku ekonomické krize zaznamenal výrazný pokles prodeje. A následně nastal další propad, a to v souvislosti s rozmachem online médií a přesunem inzerce do tohoto nového sektoru.⁷⁴

Dalším důležitým ukazatelem v rámci posouzení struktury mediálních trhů je vztah tisku a elektronických médií, neboť předpokladem je, že v zemích s nižšími náklady novin se musí masové publikum více spoléhat právě na tato média jako na zdroje informací. Hallin a Mancini porovnávali spotřebu televize a novin, poměr této spotřeby pro rok 2001 pro zkoumané státy je uveden v posledním sloupci Tabulky č. 3. Čím vyšší číslo je uvedeno, tím důležitější byla v daném roce televize jako zdroj informací oproti tisku. Tato data jsou dále v dané tabulce porovnána s daty z roku 2017, kdy je možné spatřit velké změny u jednotlivých zemí. U všech došlo ke změně tohoto poměru ve prospěch televize. Největší skok byl pak zaznamenán u Německa a Švédska, kdy obě tyto země dokonce předběhly země liberálního modelu. Tento trend naopak naznačuje, že určitý posun zemí demokraticko-korporativistického systému směrem k liberálnímu modelu přece jen probíhá, neboť vývoj v Německu a Švédsku následuje vývoj v liberálních státech, kde po zavedení televize tohle nové médium způsobilo přesun mnoha čtenářů tisku k televizním obrazovkám a významný pokles čtenosti novin.⁷⁵

Nad rámec tohoto ukazatele posuzovaného i v původní analýze Hallina a Manciniho je však v dnešní době nutné vzít v potaz internetové zdroje informací. Proto jsou v dané tabulce uvedena i online média (včetně sociálních sítí) a poté také samostatně sociální sítě. Jak je možné vidět, online média jsou ve všech analyzovaných státech

⁷² CAWLEY, Anthony. Johnston Press and the Crisis in Ireland's Local Newspaper Industry, 2005-2014. *Journalism* [online]. 2017, **18**(9), 1163-1183 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1177/1464884916648092. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1464884916648092> - s. 1165

⁷³ Tamtéž – s. 1167

⁷⁴ Tamtéž – s. 1168-1169

⁷⁵ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 227

důležitým zdrojem zpráv, s výjimkou Německa dokonce zdrojem nejvíce používaným. Ve Švédsku a Irsku navíc přes polovinu dotázaných uvedlo, že používá jako zdroj informací sociální sítě.

Zvláštním případem je tedy Německo, kde pouze 60 % respondentů vyhledává zprávy pomocí internetu a pouze 29 % k tomuto účelu využívá sociální sítě. Němci jsou tak stále oddaní tradičním médiím, zejména televiznímu zpravodajství. Dle zdroje dat se však jedná o výjimku v rámci všech jimi zkoumaných zemí, mezi nimiž jsou i další středoevropské státy – nelze zde tedy hovořit o systémovém znaku. Možným důvodem této odchylky je podle autorů studie velká obliba mobilních aplikací typu Whatsapp, které slouží vyloženě k přímému posílání zpráv.⁷⁶

Tabulka č. 3: Zdroje zpráv, rok 2017 (alespoň jednou týdně)

	Televize	Noviny	Online (včetně sociálních sítí)	Sociální sítě	TV/Noviny	TV/Noviny v roce 2001*
Německo	77	34	60	29	2,26	1,15
Švédsko	70	39	86	51	1,79	0,99
Velká Británie	69	41	74	41	1,68	1,51
Irsko	68	42	83	52	1,62	1,46

Zdroj: Reuters Institute for the Study of Journalism, Digital News Report 2017. Dostupné online: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Digital%20News%20Report%202017%20web_0.pdf

*Zdroj: HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 53; počítáno denně

Shrneme-li výše řečené, je možné tuto kapitolu uzavřít tím, že struktura mediálních trhů se ve všech zkoumaných zemích mění ve prospěch elektronických médií. V liberálních zemích k propadu prodeje novin dochází již delší dobu a zdá se, že země demokraticko-korporativistického systému tento trend následují. Ke změnám však dochází pozvolným tempem, stále je tedy v prodeji novin možné vidět výrazné rozdíly mezi

⁷⁶ Reuters Institute for the Study of Journalism, Digital News Report 2017. University of Oxford. [cit. 2018-04-08] Dostupné z: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Digital%20News%20Report%202017%20web_0.pdf – s. 70-71

Švédskem jako zástupcem demokraticko-korporativistického modelu na straně jedné a Irskem jako zástupcem liberálního modelu na straně druhé.

2.2 Politický paralelismus

Ve své publikaci Hallin a Mancini zkoumali, jak silný je politický paralelismus v jednotlivých státech. Došli přitom k názoru, že pro tři země liberálního modelu – Irsko, Spojené státy a Kanadu – je typický důraz na politickou neutralitu médií a tisk se snaží nikomu nestránit. Poslední ze zemí zařazených do tohoto modelu, Velkou Británií, však v tomto ohledu považovali za výjimku, pro niž je naopak stranění příznačné.⁷⁷

Přestože po druhé světové válce ve Velké Británii noviny přestaly soustavně podporovat konkrétní politické strany, Hallin a Mancini upozorňovali, že ve zpravodajských obsazích je stále zřetelná politická orientace jednotlivých novin v rámci hranic britského politického spektra. To je zde však užší než v kontinentální Evropě a pro Velkou Británii je typický umírněný pluralismus. Silněji se pak projevuje u bulvárního tisku, než u tisku seriózního.⁷⁸

Jedním z ukazatelů rozdílné politické orientace jednotlivých britských novin, jež autoři přednesli, byla politická afiliace jejich čtenářů. „*Například v roce 1997 podporovalo 57% čtenářů Daily Telegraphu a 42% čtenářů Timesů konzervativce, zatímco mezi čtenáři Independentu to bylo 16% a čtenáři Guardianu 8%.*“⁷⁹

Při pohledu na průzkum britských voličů provedený v roce 2015 společností YouGov⁸⁰ je zřejmé, že čtenost britských deníků je stále rozdělena podobným způsobem (v některých případech dokonce ještě výrazněji, než tomu bylo roku 1997). V roce 2015 volilo Konzervativní stranu 69% čtenářů *Daily Telegraphu* a 55% čtenářů *Timesů*, avšak pouze 6% čtenářů *Guardianu*. Další data zachycuje Tabulka č. 4, a to společně se

⁷⁷ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 232

⁷⁸ Tamtéž – s. 235-236

⁷⁹ Tamtéž – s. 237

⁸⁰ KELLNER, Peter. General election 2015: how Britain really voted. In: *YouGov* [online]. London, 8. 6. 2015 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: <https://yougov.co.uk/news/2015/06/08/general-election-2015-how-britain-really-voted/>

srovnáním s daty z roku 1997.

Tabulka č. 4: Paralelismus mezi stranami a čteností britských novin

		Konzervativní strana	Labouristická strana	Liberální demokraté	Strana nezávislosti Spojeného království
Bulvární tisk					
Sun	2015	47 %	24 %	4 %	19 %
	1997	30	52	12	-
Daily Mail	2015	59	14	5	19
	1997	49	29	14	-
Mirror	2015	11	67	5	9
	1997	14	72	11	-
Express	2015	51	13	5	27
	1997	49	29	16	-
Seriózní tisk					
The Times	2015	55	20	13	16
	1997	42	28	25	-
The Daily Telegraph	2015	69	8	8	12
	1997	57	20	17	-
The Guardian	2015	6	62	11	1
	1997	8	67	22	-

Zdroj 2015: YouGov, General election 2015: how Britain really voted. Dostupné online: <https://yougov.co.uk/news/2015/06/08/general-election-2015-how-britain-really-voted/>

Zdroj 1997: HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 238

Stejná společnost provedla roku 2017 jiný průzkum, tentokrát výhradně o politické orientaci britského tisku. Respondenti za nejvíce levicově orientovaný deník považovali *The Guardian*, následovaný deníkem *The Mirror*. Naopak nejvíce napravo stojí *The Daily Mail* a po něm *The Daily Express*.⁸¹

Naopak v Irsku, jak již bylo řečeno výše, podobné stranění tisku není běžné, a to přesto, že byl v této zemi vývoj komerčního tisku pomalejší a ideál politické neutrality

⁸¹ SMITH, Matthew. How left or right-wing are the UK's newspapers?. In: *YouGov* [online]. London, 7. 3. 2017 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: <https://yougov.co.uk/news/2017/03/07/how-left-or-right-wing-are-uks-newspapers/>

začaly noviny vyznávat později než v jiných státech liberálního modelu (například list *Irish Independent* podporoval stranu Fine Gael až do roku 1979).⁸²

K tomuto názoru nedošli pouze Hallin a Mancini, ale na základě svých analýz také další autoři. Podle Hetty van Kempen v Irsku neexistuje téměř žádný mediálně-politický paralelismus.⁸³ Heinz Brandenburg dále upřesňuje, že irské noviny sice otevřeně nepodporují konkrétní politické strany, jako je tomu u britského tisku, avšak určité předpojatosti se ani ony zcela nevyvarují. Při výzkumu předvolební kampaně v roce 2002 zjistil, že celostátní noviny zastávaly „antipolitickou předpojatost“, tedy měly tendenci referovat o všech stranách ve velmi negativním světle. Jako jeden z možných důvodů uvedl právě snahu novin zdržet se otevřeného souhlasu s jednotlivými kandidáty, která mohla nakonec vyústit v negativní hodnocení každého z nich.⁸⁴

K jinému závěru však došel novější výzkum *European Media Systems Survey*,⁸⁵ jehož výsledky týkající se politického paralelismu jsou zanesené do Tabulky č. 5. Jsou zde sečteny hodnoty pro ukazatele „stranická předpojatost“ a „obhajování politik“ a státy jsou hodnoceny na škále 0 (nízká míra) až 20 (vysoká míra).⁸⁶ Pro zajímavost jsou do tabulky přidány také Malta a Dánsko – jedná se o státy, v nichž je podle daného výzkumu ze všech

⁸² HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 234-235

⁸³ VAN KEMPEN, Hetty. Media-Party Parallelism and Its Effects: A Cross-National Comparative Study. *Political Communication*, [online]. 2007, (24)3 [cit. 2018-05-30]. DOI: 10.1080/10584600701471674. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10584600701471674#aHR0cHM6Ly93d3cudGFuZGZvbmxpbnUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMTA4MC8xMDU4NDYwMDcwMTQ3MTY3ND9uZWVkbWVjZXRyYdWVAQEAW> – s. 309

⁸⁴ BRANDENBURG, Heinz. Political Bias in the Irish Media: A Quantitative Study of Campaign Coverage during the 2002 General Election. *Irish Political Studies* [online]. 2006, (20)3, 297-322 [cit. 2018-05-30]. DOI: 10.1080/07907180500359350. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07907180500359350#aHR0cHM6Ly93d3cudGFuZGZvbmxpbnUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMTA4MC8wNzkwNzE4MDUwMDM1OTM1MD9uZWVkbWVjZXRyYdWVAQEAW> – s. 318-319

⁸⁵ POPESCU, Marina et al., *European Media Systems Survey 2010*. [cit. 2018-05-31] Dostupné z: https://www.academia.edu/25385689/European_Media_Systems_Survey_2010_Results_and_Documentation

⁸⁶ Tyto parametry byly vybrány po vzoru srovnání různých analýz zabývajících se politickým paralelismem provedeného Juanem P. Arterem – viz *Political Parallelism and Media Coalitions in Western Europe* [online]. Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford, 2015 [cit. 2018-05-31]. Dostupné z: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2018-01/Political%20Parallelism%20and%20Media%20Coalitions.pdf> – s. 7

jím analyzovaných států míra paralelismu v prvním případě nejvyšší a ve druhém naopak nejnižší.

V daném srovnání je možno vidět, že u irských novin je sice nižší míra politického paralelismu než u novin britských, ale zároveň vyšší než u dalších dvou touto prací srovnávaných zemí. I v celkovém souhrnu (tzn. noviny a TV) zde Irsko vyšlo jako země s druhou nejvyšší mírou paralelismu (vynecháme-li Maltu, která není v této práci porovnávána), což je v rozporu s publikací Hallina a Manciniho, kteří Irsko z těchto čtyř zemí považovali v oblasti tisku za nejneutrálnější.⁸⁷

Tabulka č. 5: Politický paralelismus podle European Media Systems Survey

	Celkem	Noviny	Veřejné TV	Soukromé TV
Malta	16,3	16,2	14,9	19
Velká Británie	10,3	15,2	4,8	4,3
Irsko	9,9	11,8	8,2	6,5
Německo	9,7	11,5	7,6	7,9
Švédsko	8,4	10,6	5,7	6,9
Dánsko	7,2	9	5,1	5,7

Zdroj: Marina Popescu et al., European Media Systems Survey 2010. [cit. 2018-05-31] Dostupné online: https://www.academia.edu/25385689/European_Media_Systems_Survey_2010_Results_and_Documentation

Z dané tabulky lze také vyčíst, že ve všech čtyřech zemích, které porovnává tato práce, je možné nalézt větší míru paralelismu u tisku než u televizního vysílání, a to ať už se jedná o veřejné, či soukromé vysílání. Velká Británie, následovaná Švédskem, zde naopak dosahuje nejnižších hodnot. Hodnoty pro Irsko a Německo jsou o něco vyšší, přesto se všechny stále pohybují v dolní polovině škály.

Velmi nízkou míru politického paralelismu v oblasti televizního vysílání u všech čtyř zkoumaných států spatřuje také van Kempen, která dané státy umístila na stupnici 0 (žádný paralelismus) až 100 (nejvyšší paralelismus) pod hodnotu 1.⁸⁸

⁸⁷ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 97

⁸⁸ VAN KEMPEN, Hetty. Media-Party Parallelism and Its Effects: A Cross-National Comparative Study. *Political Communication*, [online]. 2007, 24:3 [cit. 2018-06-12]. DOI: 10.1080/10584600701471674. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10584600701471674#aHR0cHM6Ly93d3cudGFuZGZvbmxp bmUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMTA4MC8xMDU4NDYwMDcwMTQ3MTY3ND9uZWVkbQWNjZXXNz>

Rozdíl mezi straněním u tisku a vysílání je v souladu také s Hallinem a Mancinim, podle jejichž názoru je pro mediální vysílání ve Velké Británii i Irsku typická politická neutralita,⁸⁹ stejně tak jako ve Švédsku, kde je zejména systém vysílání veřejné služby velmi podobný vysílání britské BBC.⁹⁰ V Německu, respektive v jednotlivých spolkových zemích, je rozdílný systém vysílání veřejné služby než v předchozích třech státech, tedy nikoli systém založený na striktním oddělení vysílání od vlády a politických stran, nýbrž systém založený naopak na proporčním zastoupení představitelů politických stran a různých formálně organizovaných sociálních skupin v radách regulujících vysílání. Cílem tohoto uspořádání je však snaha o politickou rovnováhu, která má také zamezit stranění televize konkrétní politické straně či vládě. Nezávislost vysílání je navíc chráněna německým Ústavním soudem, který má často ohledně politiky vysílání hlavní slovo.⁹¹

Co se týká tisku v zemích demokraticko-korporativistického systému, pro ten bylo historicky příznačné masové stranění. Napojení jednotlivých novin na politické strany představovalo ve většině států tohoto systému zřejmě vyústění náboženských konfliktů, kdy čtení novin bylo jedním z prostředků participace v náboženské, politické nebo etnické komunitě. Konkrétně v případě Švédska a Německa se pak jednalo spíše o ideologické a třídní konflikty.⁹²

Ve Švédsku tak bylo běžné číst noviny konkrétní politické strany, s níž čtenář sympatizoval. Výrazný politický paralelismus byl zachován i poté, co se noviny od stran formálně odpoutaly a na trh vstoupil také komerční tisk.⁹³ S proměnou společnosti a dalším rozvojem komerčního tisku se sice začalo Švédsko pomalým tempem přibližovat zemím liberálního systému, a to zejména od poloviny sedmdesátých let, kdy média začala

PXRydWVAQEAW – s. 310

⁸⁹ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 240

⁹⁰ Tamtéž – s. 197

⁹¹ Tamtéž – s. 195-196

⁹² Tamtéž – s. 180, 183

⁹³ Tamtéž – s. 185-186

přecházet k neutrálnímu zpravodajství oddělenému od komentářů,⁹⁴ přesto dle Hallina a Manciniho v době vydání publikace *Systémy médií v postmoderním světě* stále přetrvával u tisku (na rozdíl od televizního vysílání) výrazný externí pluralismus.⁹⁵

Avšak novější analýzy ukazují, že švédský tisk v posledních letech prošel velkou změnou. Dle Larse W. Norda „švédské noviny definitivně ztratily svůj charakter stranického tisku a většina z nich může být označena za moderní nezávislé noviny bez jakéhokoli zjevného napojení na politické strany“.⁹⁶

Podle výsledků *European Media Systems Survey* Švédsko dokonce v oblasti tisku dosahuje nejnižší míry politického paralelismu ze všech čtyř států zkoumaných touto prací (viz Tabulka č. 5 výše).

Také Ingela Wadbring a Jonas Ohlsson jsou toho názoru, že ve Švédsku již téměř neexistují vlastnické vazby mezi tiskem a politickými stranami, výjimkou však mohou být některé lokální noviny.⁹⁷

Na druhou stranu, přestože je švédský tisk již formálně odpoután od politických stran, je většina švédských novinářů levicově smýšlejících – v roce 2012 sympatizovalo 41% novinářů se Stranou zelených (Miljöpartiet) a 15% novinářů s Levicovou stranou (Vänsterpartiet).⁹⁸ To samozřejmě nemusí nutně znamenat, že se tyto preference projevují i v mediálních obsazích. Z jiného výzkumu však vyplývá, že i samotní Švédové považují švédské noviny za levicově orientované.⁹⁹

⁹⁴ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 205

⁹⁵ Tamtéž – s. 208

⁹⁶ NORD, Lars W. Swedish media between politics and market. *Informacijos mokslai* [online]. 2008, (47) [cit. 2018-06-12]. ISSN 1392-0561. Dostupné z: <http://www.journals.vu.lt/informacijos-mokslai/article/viewFile/3346/2415> - s. 17

⁹⁷ WADBRING, Ingela a Jonas OHLSSON. Sweden - Media Landscape. In: *Media Landscapes* [online]. Maastricht: European Journalism Centre, 2018 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://medialandscapes.org/country/pdf/sweden>

⁹⁸ ASP, Kent. Journalistkårens partisympatier. In: *JMG* [online]. Göteborg: Göteborgs universitet, 2012 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://www.jmg.gu.se/digitalAssets/1369/1369226_journalist-2011-journalistboken-kap-13.pdf - s. 2

⁹⁹ DAHLGREEN, Will. British press ‘most right-wing’ in Europe. In: *YouGov* [online]. London, 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://yougov.co.uk/news/2016/02/07/british-press-most-right-wing-europe/>

Vývoj v Německu byl zpočátku obdobný tomu švédskému. I zde došlo k významnému rozvoji stranického tisku, zejména za Výmarské republiky. Stranické listy koexistovaly současně s obchodními a některými relativně apolitickými lokálními novinami, obecně však byla pro období Výmarské republiky typická ostrá politická polarizace. To se změnilo s příchodem Adolfa Hitlera k moci, kdy došlo k institucionalizaci médií jako nástroje politické propagandy. Po druhé světové válce německý tisk opět dostal svůj stranický charakter, ale již v menší míře než dříve.¹⁰⁰ Hallin a Mancini poté citovali několik autorů, dle jejichž výzkumů je německý tisk stále ideologicky předpojatý.¹⁰¹

I při pohledu na novější zdroje se zdá, že německý tisk se liberálnímu modelu nepřiblížil tolik jako tisk švédský. Podle Barbary Thomaß a Christine Horz je sice v německém tisku míra politického paralelismu nízká, přesto „někteří vydavatelé novin a časopisů sledují určitou redakční politiku, která odráží politickou agendu, i když nemají strukturální vazby na politické strany.“¹⁰²

Carsten Reinemann a Philip Baugut dokonce poukazují na určitou spolupráci mezi novináři a politiky. Ve své studii mimo jiné zmiňují dva skandály, které v letech 2011 až 2012 otřásly Německem a rozpoutaly debatu právě na téma vztahu médií a politických představitelů. První z nich se týkal Karla-Theodora zu Guttenberga ze strany Křesťansko-sociální unie Bavorska (CSU), který se nejprve díky široké podpoře napříč různými médii velmi rychle posunul ve své politické kariéře, po zveřejnění informace o tom, že jeho disertační práce byla plagiátem, však jeho kariéra stejně rychle skončila. Zajímavé na tomto skandálu byla přetrvávající intenzivní podpora ze strany deníku *Bild*.

Těchto novin se týkal i druhý skandál, kdy *Bild* dlouhodobě podporoval někdejšího prezidenta Christiana Wulffa. Poté však publikoval o Wulffovi kompromitující článek, přičemž se následně ukázalo, že Wulff se snažil šéfredaktora deníku přesvědčit, aby článek

¹⁰⁰ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 183

¹⁰¹ Tamtéž – s. 207-2010

¹⁰² THOMAß, Barbara a Christine HORZ. Germany - Media Landscape. In: *Media Landscapes* [online]. Maastricht: European Journalism Centre, 2018 [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <https://medialandscapes.org/country/pdf/germany> – s. 5

nebyl vůbec zveřejněn. Tento skandál vedl až k prezidentově rezignaci.¹⁰³

Jako další relevantní studii bych zmínila práci kolektivu autorů z Würzburgské univerzity zabývající se předpojatostí online verzí čtyř německých novin. Autoři přišli například na to, že server faz.net (online verze *Frankfurter Allgemeine*) píše pozitivněji o konzervativních stranách CDU a CSU, server zeit.de (online verze *Die Zeit*) se svým vyjadřováním naopak blíží levicovým stranám SPD, Grüne a Linke. Autoři však upozorňují na to, že stranická předpojatost u těchto médií není zjevná, nýbrž bývá vyjádřena spíše nepřímým způsobem.¹⁰⁴

Sandra Busch-Janser z think tanku Polisphere se pokusila německá média zasadit do grafu na základě jejich stranění a žurnalistické kvality. Přestože sama upozorňuje, že se nejedná o vědeckou analýzu, může daný graf posloužit alespoň k určitému nastínění aktuální (2017) situace na německé mediální scéně. Tento graf je převzat v Příloze č. 1 k této práci.

I přes výše řečené není na základě dat z *European Media Systems Survey* míra politického paralelismu u německého tisku nijak extrémně vysoká. Je o několik bodů nižší než u Velké Británie a zhruba srovnatelná s tiskem v Irsku (viz výše Tabulka č. 5).

Rasmus Kleis Nielsen je ohledně německých novin (a jejich online verzí) toho názoru, že je sice možné nalézt noviny s různou politickou ideologií (kromě extrémně pravicových), přesto v posledních letech dochází spíše k opouštění vazeb mezi tiskem a politikou než ke zvýšenému paralelismu.¹⁰⁵

V souhrnu lze tuto kapitolu uzavřít následně. Ačkoli novější výzkumy

¹⁰³ REINEMANN, Carsten a Philip BAUGUT. German Political Journalism Between Change and Stability. In: KUHN, Raymond a Rasmus Kleis NIELSEN. *Political Journalism in Transition*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, 2014, s. 73-91. ISBN 978 1 78076 677 5. – s. 73-74

¹⁰⁴ DALLMANN, Alexander et al. Media Bias in German Online Newspapers. In: *Universität Würzburg* [online]. Würzburg, 2014 [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: http://www.dmir.uni-wuerzburg.de/publications/?tx_extbisonomydsl_publicationlist%5BuserName%5D=dmir&tx_extbisonomydsl_publicationlist%5BintraHash%5D=addfd0d84b4347392dc94a4bec400412&tx_extbisonomydsl_publicationlist%5BfileName%5D=media-bias.pdf&tx_extbisonomydsl_publicationlist%5Baction%5D=download&tx_extbisonomydsl_publicationlist%5Bcontroller%5D=Document&cHash=0f82882382e56ab6cddb37e9c34f942a – s. 4-5

¹⁰⁵ NIELSEN, Rasmus Kleis. Americanisation Revisited. In: KUHN, Raymond a Rasmus Kleis NIELSEN. *Political Journalism in Transition*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, 2014, s. 171-193. ISBN 978 1 78076 677 5. – s. 186

v odpovědích na některé otázky nedocházejí k jednotným závěrům, zdá se, že v oblasti politického paralelismu již není možné striktně rozlišovat mezi zeměmi liberálního a demokraticko-korporativistického systému, respektive to alespoň naznačuje vývoj ve státech zkoumaných touto prací, kdy se hranice mezi jednotlivými státy stírají. V každém z nich je možné nalézt určitou míru stranění, přičemž ta je znatelnější u tisku než u televizního vysílání, které je obecně objektivnější.

Zatímco média ve Velké Británii velkou změnou neprošla, ta irská možná již nejsou tak neutrální, jak se Hallin a Mancini domnívali. Na druhou stranu, konkrétně u této země by bylo třeba v důsledku nedostatku aktuálních dat provést hlubší výzkum.

Naopak švédská média jsou v současnosti mnohem neutrálnější než dříve a podobné tendence je zřejmě možné spatřovat i u německých médií, ačkoli zde je míra paralelismu stále o něco vyšší.

Nad rámec rozsahu této práce bych ráda uvedla, že podle Nielsena také ve Spojených státech amerických v posledních letech dochází k vývoji, avšak přesně opačnému než ve Švédsku a Německu. Nielsen upozorňuje na relativně nový fenomén, kdy v amerických médiích dochází k většímu stranění, než tomu bylo dříve, částečně v souvislosti s celkovým štěpením na politické scéně.¹⁰⁶ Ilustruje to zajímavý fakt, že nejen středo- a severoevropská média mají tendenci posouvat se směrem k ideálnímu liberálnímu modelu, nýbrž je tomu i naopak.

2.3 Profesionalizace

Hallin a Mancini v roce 2004 zjistili, že v zemích liberálního systému se profesionalismus novinářů rozvinul poměrně silně (a to až na formální profesní organizace novinářů)¹⁰⁷. – „Z profese se stala svébytná komunita a z novinářství sociální činnost s vlastním hodnotovým systémem a s velkou autonomií a jasnými standardy provozování

¹⁰⁶ NIELSEN, Rasmus Kleis. Americanisation Revisited. In: KUHN, Raymond a Rasmus Kleis NIELSEN. *Political Journalism in Transition*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, 2014, s. 171-193. ISBN 978 1 78076 677 5. – s. 184

¹⁰⁷ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 248

zakoreněnými v ideologii veřejné služby.“¹⁰⁸

Co se týká konkrétně Velké Británie, tam byl sice až do osmdesátých let 20. století poměrně malý počet novinářů s vysokoškolským vzděláním, na druhou stranu si však novináři vytvořili pevné standardy práce, včetně kritérií pro výběr a prezentaci zpráv. V otázce autonomie shledali autoři rozdíl mezi vysílacími médii a tiskem, kdy u novinářů vysílacích médií je autonomie vyšší. Obecně byla v Británii autonomie novinářů na nejvyšší úrovni v šedesátých a sedmdesátých letech 20. století, později začalo docházet k centralizovanější redakční kontrole. Podle několika výzkumů si britští novináři stěžovali na větší editorské zásahy do svých textů.¹⁰⁹ Dle novějšího výzkumu *Journalists in the UK* provedeného pod záštitou Reuters institutu však dotázaní novináři neměli ani tak problémy s přímou redakční cenzurou, nýbrž spíše uváděli jako faktor výrazně ovlivňující jejich práci redakční politiku, která již *a priori* určuje standardy práce, redakční názory i tvorbu samotného obsahu.¹¹⁰

Novinářská autoregulace dle Hallina a Manciniho funguje jak ve Velké Británii, tak i v ostatních státech s liberálním systémem převážně neformálním způsobem, a to v rámci jednotlivých zpravodajských organizací. V Británii měla však od roku 1991 relativně silné postavení Rada pro stížnosti čtenářů (Press Complaints Commission, PCC), což ji přiblížilo směrem k zemím demokraticko-korporativistického systému.¹¹¹

Po několika letech fungování PCC se ale ukázalo, že regulace touto formou nestačí. Problém PCC byl zejména v tom, že její činnost byla financována samotným tiskem, opakovaně se tedy vyskytly pochyby o její skutečné nezávislosti. V roce 2012 tehdejší předseda vlády David Cameron označil PCC za neefektivní a nedostatečnou a svolal Levesonovu vyšetřovací komisi, která shledala, že PCC selhala v plnění svých úkolů,

¹⁰⁸ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 242

¹⁰⁹ Tamtéž – s. 247-248

¹¹⁰ THURMAN, Neil, Alessio CORNIA a Jessica KUNERT. *Journalists in the UK*. In: *Reuters Institute for the Study of Journalism* [online]. Oxford: University of Oxford, 2016 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/research/files/Journalists%2520in%2520the%2520UK.pdf> – s. 42

¹¹¹ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 248-249

a doporučila určité změny v jejím fungování.¹¹² PCC nakonec ukončila svou činnost v roce 2014, kdy ji nahradila Independent Press Standards Organisation (IPSO), která v současnosti reguluje většinu tisku ve Velké Británii.¹¹³ Některé významné noviny jako *The Guardian*, *The Financial Times* nebo *The Independent* se však rozhodly se této regulaci nepodrobit a nestaly se členy IPSO.¹¹⁴

IPSO dbá na dodržování „tiskových standardů“, které jsou formálně vyjádřeny v Redaktorském kodexu (*Editors' Code*). V případě jejich opakovaného porušení ze strany určitých novin může IPSO například uložit pokutu až do výše 1 milionu liber či požadovat po novinách otištění jejího rozhodnutí o tomto porušení.¹¹⁵

Vedle IPSO vznikl také další regulátor, IMPRESS, který byl v roce 2016 uznán státem jako oficiální regulátor tisku (na rozdíl od IPSO) a je financován ze soukromých fondů.¹¹⁶ IMPRESS má také vlastní etický kód – *The IMPRESS Standards Code*.¹¹⁷ Prozatím se však, i přes jeho oficiální uznání, nejedná o významného regulátora, neboť se jeho regulaci dosud nepodrobily žádné velké noviny, pouze některý lokální tisk a některé blogy.¹¹⁸

Co se týká televizního a rozhlasového vysílání, na dodržování etických standardů dohlíží Komunikační úřad (The Office of Communications, Ofcom), který vznikl na

¹¹² COHEN-ALMAGOR, Raphael. Press Self-Regulation in Britain: A Critique. *Science and Engineering Ethics*, [online]. 2014, 21:1 [cit. 2018-06-28]. DOI: 10.1007/s11948-014-9538-8. ISSN: 1353-3452. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/261221701_Press_Self-Regulation_in_Britain_A_Critique

¹¹³ *Press Complaints Commission* [online]. [cit. 2018-06-28]. Dostupné z: <http://www.pcc.org.uk/>

¹¹⁴ GREENSLADE, Roy. Why the Guardian's decision not to sign up to Ipsos makes sense. In: *The Guardian* [online]. London, 2014 [cit. 2018-06-28]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/greenslade/2014/sep/04/press-regulation-ipsos>

¹¹⁵ Press standards. *IPSO* [online]. London, 2016 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <https://www.ipso.co.uk/faqs/press-standards/>

¹¹⁶ First official UK press regulator, Impress, approved. In: *BBC* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-37758497>

¹¹⁷ The IMPRESS Standards Code. *IMPRESS* [online]. London [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://impress.press/standards/impress-standards-code.html>

¹¹⁸ PRESTON, Peter. Impress is here to stay. Let's quit the barricades and think anew about press regulation. In: *The Guardian* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/2016/oct/30/impress-here-to-stay-fresh-thinking-needed>

základě komunikačního zákona z roku 2003 (Communications Act 2003). Jedná se o kvazi-autonomní nevládní organizaci, jež funguje ve veřejném zájmu (jmenovitě v zájmu občanů a spotřebitelů).¹¹⁹ Etické standardy pro televizní a rozhlasové vysílání jsou obsaženy v kodexu s názvem *The Ofcom Broadcasting Code*.¹²⁰

Podíváme-li se blíže na novináře pracující pro veřejnoprávní televizi BBC, ti se kromě *The Ofcom Broadcasting Code* musí řídit také množstvím pravidelně aktualizovaných interních směrnic (*BBC Editorial guidelines*), které stanoví vysoké standardy práce. Tyto směrnice navazují na Královskou chartu BBC (*Royal Charter*), která je konstitučním dokumentem BBC.¹²¹

Irsko v roce 2004, kdy byla vydána kniha *Systémy médií v postmoderním světě*, nemělo žádnou zpravodajskou radu ani radu pro stížnosti čtenářů.¹²² Avšak ještě téhož roku zástupci novinářských organizací¹²³ sestavili Řídící výbor pro tiskový průmysl, jehož cílem bylo vytvoření nezávislého mechanismu řešícího stížnosti směřující proti tisku (jednalo se o reakci na snahy o vytvoření státní tiskové rady ze strany irského Ministerstva spravedlnosti). Výbor se nejprve usnesl na znění *Code of Practice*, kodexu etických a profesních standardů, které by měly být dodržovány při výkonu novinářské profese, a následně v červnu roku 2007 z jeho iniciativy došlo k ustavení Tiskové rady Irska (Press Council of Ireland), v lednu 2008 byl pak zřízen také Úřad tiskového ombudsmana (Office of the Press Ombudsman), u něhož je možné podat stížnost pro porušení *Code of Practice*.¹²⁴ Proti rozhodnutí o stížnosti Úřadem tiskového ombudsmana je možné

¹¹⁹ LUNT, Peter K. a Sonia M. LIVINGSTONE. *Media Regulation: Governance and the Interest of Citizens and Consumers*. Los Angeles: Sage, 2012. ISBN 978-0-85702-569-2. – s. 3

¹²⁰ The Ofcom Broadcasting Code. *Ofcom* [online]. London, 2017 [cit. 2018-07-05]. Dostupné z: <https://www.ofcom.org.uk/tv-radio-and-on-demand/broadcast-codes/broadcast-code>

¹²¹ KNAPP, Radim. *Komparace produkčních a editoriálních směrnic BBC před a po šetření komise Lorda Huttona*. [online]. Praha, 2009 [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/8001095431>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova. – s. 6-7

¹²² HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 249

¹²³ National Newspapers of Ireland (současný název NewsBrands Ireland), Regional Newspapers Association of Ireland (současný název Local Ireland), Periodical Publishers Association of Ireland (současný název Magazines Ireland), National Union of Journalists a Irish Editions of UK Titles

¹²⁴ Press Council History. *Press Council of Ireland* [online]. Dublin [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <http://www.presscouncil.ie/about-the-press-council/sub-sub-1>

odvolat se právě k Tiskové radě Irska, která zde funguje jako druhá instance. Mimo to Tisková rada Irska také dohlíží na dodržování etických standardů z vlastní iniciativy a při této činnosti spolupracuje s vydavatelstvími a s novináři.¹²⁵

Blíže se Hallin a Mancini Irsku v oblasti profesionalizace nevěnovali, zřejmě tak platí to, co bylo uvedeno obecně o liberálních zemích (viz výše).

V demokraticko-korporativistických zemích je podle Hallina a Manciniho profesionalizace tradičně na vysoké úrovni. Tyto země, včetně Švédska a Německa, jsou typické existencí novinářských svazů, které mají silné postavení, jsou zpravidla jednotné a většinou u nich neexistuje politické nebo sektářské rozdělení. Důležitý je také fakt, že mají ve srovnání se státy s jinými mediálními systémy širokou členskou základnu – i když u Německa je o něco nižší než ve Skandinávii – a mohou se účastnit projednávání státní mediální politiky.¹²⁶

U novinářů v těchto zemích je také typická výrazná autoregulace. Jak Švédsko, tak Německo mají tiskové rady, přičemž velmi silná je zejména ta švédská. Základem fungování tiskových rad jsou etické kodexy ustavené novinářskými nebo vydavatelskými organizacemi. Profesionální identita je dále posilována formálním žurnalistickým vzděláním.¹²⁷

V současnosti se švédští novináři řídí *Etickým kodexem pro tisk, rádio a televizi ve Švédsku*, jehož porušením se u tisku a některých online médií zabývá ombudsman pro tisk (Allmänhetens Pressombudsman, PO) a Tisková rada (Pressens Opinionsnämnd, PON), u rádia a televize pak Úřad pro tisk, rádio a televizi (Myndigheten för press, radio och tv).¹²⁸ V Německu funguje Německá tisková rada (Deutscher Presserat), která bdí nad dodržováním Tiskového kodexu a vydává také doplňkové směrnice, které mají novinářům při dodržování etických standardů pomoci.¹²⁹

¹²⁵ Press Council of Ireland. *Press Council of Ireland* [online]. Dublin [cit. 2018-07-24]. Dostupné z: <http://www.presscouncil.ie/press-council-of-ireland-1>

¹²⁶ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 198-200

¹²⁷ Tamtéž – s. 200-201

¹²⁸ Code of Ethics for Press, Radio and Television in Sweden. *PO-PON* [online]. Stockholm [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: <https://po.se/about-the-press-ombudsman-and-press-council/code-of-ethics-for-press-radio-and-television-in-sweden/>

¹²⁹ Der Pressekodex. *Presserat* [online]. Berlin [cit. 2018-07-04]. Dostupné z:

Co se týká autonomie, Hallin a Mancini zmiňovali konkrétně u německých a švédských novinářů její vyšší míru než u britských novinářů (a také novinářů amerických a italských).¹³⁰

Novější publikace však poukazují na trend „deprofesionalizace“, který je možné spatřovat jak ve Švédsku, tak v Německu. Autonomie švédských novinářů začíná být čím dál více omezována ve prospěch výkonnosti zpravodajských organizací. Pracovní podmínky nebývají vyjednávány kolektivně, nýbrž čím dál častěji na individuální úrovni. Nízké mzdy a celková vzrůstající nejistota u novinářské profese často vede u příslušníků mladší generace k tomu, že jako novináři pracují pouze na zkrácené úvazky.¹³¹

Také v Německu vzrůstá počet novinářů, pro něž je tato práce pouze jedním z více způsobů jejich obživy. Zatímco zde to vede ke zvýšení počtu členů profesních asociací (a také k narůstajícím debatám o tom, koho je ještě možné za novináře považovat),¹³² Švédská unie novinářů má v současnosti naopak problém s úbytkem členů, kdy zejména novináři pracujících pro tzv. nová média již nemají o členství takový zájem.¹³³

Na úrovni novinářských rutin, norem a pravidel práce je trend deprofesionalizace mnohem pozvolnější. Witschge a Nygren na základě svého výzkumu práce švédských a britských novinářů poukazují na to, že k uvolňování zavedených rutin a norem dochází v jednotlivých redakcích velmi rozdílným tempem. V zásadě je však možné říci, že k rychlejším změnám dochází v médiích fungujících online a ve zpravodajství komerčních televizí, zatímco zejména novináři pracující pro tisk se prozatím častěji zavedených rutin

<http://www.presserat.de/pressekodex/pressekodex/>

¹³⁰ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 201

¹³¹ WIJK, Jenny. Internal Boundaries: The stratification of the journalistic collective. In: CARLSON, Matt a Seth C. LEWIS. *Boundaries of Journalism*. New York: Routledge, 2015, s. 118-133. ISBN 978-1-138-01784-9. – s. 130

¹³² GRIEVES, Kevin. *Journalism Across Boundaries*. New York: PALGRAVE MACMILLAN, 2012. ISBN 978-1-137-27264-5. – s. 87

¹³³ WITSCHGE, Tamara a Gunnar NYGREN. Journalism: A Profession Under Pressure?. *Journal of Media Business Studies* [online]. 2009, 6(1), 37-59 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: https://research.gold.ac.uk/2128/1/Witschge_Nygren_Journalism_as_profession.pdf – s. 50

drží.¹³⁴

Srovnání současné úrovně profesionalizace ve všech čtyřech zkoumaných zemích nabízí akademický projekt *The Worlds of Journalism Study*¹³⁵, při němž byli na základě shodného metodologického rámce v letech 2012 až 2016 vyslechnuti novináři z 67 zemí po celém světě ohledně podmínek své práce. Výsledky této studie, zanesené do následujících tabulek, dobře doplňují již výše řečené.

Tabulka č. 6: Vzdělání novinářů

	Vysokoškolsky vzdělání (%)	Z toho v oboru žurnalistika nebo komunikace (%)
Velká Británie	86,4	44,1
Irsko	85,6	73,0
Německo	75,3	43,8
Švédsko	60,5	68,0

Zdroj: *The Worlds of Journalism Study* [online]. Munich, 2017 [cit. 2018-07-04]. Dostupné online: <http://www.worldsofjournalism.org/country-reports/>

Tabulka č. 6 zachycuje, kolik procent novinářů má vysokoškolský titul a kolik procent novinářů z toho studovalo obor žurnalistika nebo komunikace. Vysokoškolsky vzdělání novináři ve všech zemích převažují. Nejméně vzdělání jsou přítomni ve Švédsku, na druhou stranu zde ale převládá přímo obor žurnalistika či komunikace, což teorie považuje za jeden ze znaků vyššího profesionalismu. Nejméně jeden z těchto oborů má také vystudováno většina novinářů v Irsku.

¹³⁴ WITSCHGE, Tamara a Gunnar NYGREN. Journalism: A Profession Under Pressure?. *Journal of Media Business Studies* [online]. 2009, 6(1), 37-59 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: https://research.gold.ac.uk/2128/1/Witschge_Nygren_Journalism_as_profession.pdf – s. 50

¹³⁵ *The Worlds of Journalism Study* [online]. Munich, 2017 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: <http://www.worldsofjournalism.org/>

Tabulka č. 7: Členství novinářů v profesní asociaci (%)

Švédsko	68,9
Irsko	64,7
Německo	53,4
Velká Británie	43,8

Zdroj: *The Worlds of Journalism Study* [online]. Munich, 2017 [cit. 2018-07-04]. Dostupné online: <http://www.worldsofjournalism.org/country-reports/>

Tabulka č. 7 zachycuje jeden z nejdůležitějších ukazatelů profesionalizace novinářů, a to jejich členství v profesní asociaci. Zde se na prvních místech nacházejí Švédsko a Irsko, kde je členem takové asociace více než 60 % novinářů. Tedy, ačkoli počet členů Švédské unie novinářů klesá, jak bylo řečeno výše, stále je nejvyšší ze všech čtyř zkoumaných zemí. Naopak nejmenší procento novinářů, kteří jsou členem profesní asociace, nacházíme ve Velké Británii.

Tabulka č. 8: Pociťovaná míra autonomie

	Svoboda při výběru zpráv („stories“)	Svoboda při rozhodování, které aspekty zprávy zdůraznit	Účast na redakčně koordinačních aktivitách
Švédsko	80,0	84,4	65,9
Německo	74,0	81,9	53,7
Velká Británie	72,8	77,8	52,4
Irsko	62,2	72,6	49,8

Zdroj: *The Worlds of Journalism Study* [online]. Munich, 2017 [cit. 2018-07-04]. Dostupné online: <http://www.worldsofjournalism.org/country-reports/>

V tabulce č. 8 je zachyceno, jak velkou míru autonomie novináři v jednotlivých zemích subjektivně pociťují – konkrétně, kolik procent dotázaných novinářů řeklo, že má absolutní nebo velkou svobodu při výběru, o čem bude informovat, dále, kolik procent řeklo, že má absolutní nebo velkou svobodu při výběru, které aspekty zprávy zdůraznit, a nakonec, kolik procent se účastní vždy nebo velmi často redakčně koordinačních aktivit, jako jsou například redakční schůze nebo news management.

Na prvním místě se opět umístilo Švédsko, jehož novináři pociťují velmi vysokou míru autonomie, a to ve všech třech zkoumaných aspektech. Naopak novináři v Irsku skončili až na posledním místě, kdy pociťují nejmenší svobodu ze všech čtyř zemí.

Hodnoty Německa a Velké Británie jsou zhruba srovnatelné.

Získané poznatky lze shrnout následujícím způsobem. Co se týká autoregulace a vlastních profesních norem, v posledních letech došlo ke změnám v zemích liberálního systému, a to ve směru větší autoregulace, tedy se v tomto aspektu oba státy přiblížily zemím demokraticko-korporativního systému. Jak ve Velké Británii, tak v Irsku vznikly nové tiskové rady a byly sepsány nové etické kodexy. V případě jejich porušení existují mechanismy, které by měly vést k nápravě, například v Irsku existuje přímo Úřad tiskového ombudsmana, k němuž je možné podat stížnost pro porušení etického kodexu. Ve Velké Británii možné porušení řeší IPSO, IMPRESS, případně Ofcom. Podobné instituce i nadále fungují ve Švédsku i Německu, zde v podstatě ke změnám nedošlo.

V oblasti autonomie bývá naopak v odborných textech zmiňován trend deprofesionalizace, kdy má například Švédská unie novinářů problém s úbytkem členů. I přesto má však v procentuálním vyjádření stále více členů než profesní asociace v dalších třech státech (i když v tomto ohledu má ke Švédsku velmi blízko Irsko). Švédsko vyčnívá také v pocíťované míře autonomie ze strany novinářů a má poměrně vysoké procento novinářů se zvláštním novinářským vzděláním.

U dalších tří zkoumaných států již není možné najít jasné pořadí či hranici, která by je oddělovala. V některých aspektech, které je možné zařadit pod pojem autonomie (zvláštní vzdělání, členství v profesní asociaci, pocíťovaná míra svobody při vytváření obsahu či účast na redakčně koordinačních aktivitách), se výše umísťuje Irsko, v jiných Německo, které má někdy podobné hodnoty jako Velká Británie.

Závěrem lze tedy říci, že v oblasti profesionalizace již nelze zcela jednoznačně určit hranici mezi Velkou Británií a Irskem na jedné straně a Německem a Švédskem na straně druhé. Pouze švédští novináři se těší znatelně vyšší míře profesionalizace (zejména co se týká autonomie), další tři státy jsou však víceméně srovnatelné, kdy v některých aspektech se na příkladu těchto států liberální systém přiblížil systému korporátně-demokratickému, zatímco v jiných aspektech tomu bylo naopak. Samozřejmě pro zobecnění těchto poznatků by bylo třeba provést podobný výzkum také u dalších států patřících dle Hallina a Manciniho do těchto dvou modelů. Zde se jedná spíše o indicie naznačující, že se tyto systémy vzájemně přibližují a striktní rozdělení již nemusí být aktuální.

2.4 Role státu

V zemích liberálního systému došlo k časnému rozvoji trhu, včetně rozvoje komerčních médií. V průběhu 20. století nedostávaly noviny téměř žádnou státní podporu.¹³⁶ Co se však týká konkrétně Velké Británie, Hallin a Mancini upozorňují, že „silnou liberální tradici v Británii ovlivnilo dědictví konzervativního etatismu a neotřesitelné postavení dělnického hnutí.“¹³⁷ Stát zde tak má relativně silné postavení.

Součástí právní kultury Velké Británie je svoboda tisku, ale jelikož Velká Británie nemá psanou ústavu, v níž by mohla být tisková svoboda výslovně vyjádřena,¹³⁸ je třeba na ústavní úrovni vycházet z čl. 10 Evropské úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod, která byla do britského práva inkorporována zákonem o lidských právech (Human Rights Act).¹³⁹

Určitou regulaci svobody tisku představuje systém chránící informace potenciálně nebezpečné pro národní bezpečnost.¹⁴⁰ Ten se v současnosti nazývá DSMA-Notice System (dříve D-Notice a DA-Notice) a jeho cílem je „zabránit nechtěnému zveřejnění informací, které by ohrozily vojenské a zpravodajské operace a metody Spojeného království nebo bezpečnost osob zapojených do těchto operací nebo by vedly k útokům, jež by poškodily kritickou národní infrastrukturu či ohrozily životy.“¹⁴¹ Tento systém funguje pouze na bázi

¹³⁶ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 252

¹³⁷ Tamtéž – s. 255

¹³⁸ Tamtéž – s. 255

¹³⁹ FEUER, Katherine. Protecting Government Secrets: A Comparison of the Espionage Act and the Official Secrets Act. *Boston College International and Comparative Law Review* [online]. 2015, **38**(1), 91-127 [cit. 2018-07-11]. ISSN 0277-5778. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=eba66129-ee75-4e2e-9eaa-fdb7810a9170%40sessionmgr4008> – s. 111

¹⁴⁰ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 255

¹⁴¹ *The DSMA-Notice System* [online]. London: Crown, 2011 [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <http://www.dsma.uk/index.htm>

dobrovolnosti a někdy bývá médií obcházen.¹⁴² Nedochozí k tomu však často, ve většině případů novináři postupují v souladu s ním.¹⁴³

Dalším regulativem, který zmínili Hallin a Mancini ve své publikaci, je zákon o úředním tajemství (Official Secrets Act 1989), na jehož základě mohou být novináři trestně stíháni za únik citlivých informací.¹⁴⁴ Tento zákon, původně přijatý již v roce 1889, je stále v platnosti, ačkoli se v praxi využívá pouze výjimečně. Od roku 1989, kdy došlo k jeho nejnovější novele, do roku 2008 bylo na jeho základě stíháno pouze dvanáct osob, což představuje oproti předcházejícím letem výrazný pokles.¹⁴⁵

Další oblastí práva, která může ovlivnit práci novinářů, je ochrana cti a dobré pověsti. Hallin a Mancini k tomu uvedli, že „v Británii bývá Zákon na ochranu cti méně nakloněn tisku, než je tomu ve Spojených státech.“¹⁴⁶ Nicméně v průběhu minulého desetiletí v této oblasti došlo ke značné liberalizaci, jež v roce 2013 vyústila v přijetí nového zákona o pomluvě (Defamation Act 2013), který posílil ochranu svobody slova a pozici médií.¹⁴⁷ Tento zákon je však platný pouze na území Anglie a Walesu – v Severním Irsku platí právní úprava v podobě před přijetím Defamation Act 2013 a ve

¹⁴² GREENSLADE, Roy. The D-notice system: a typically British fudge that has survived a century. In: *The Guardian* [online]. London, 2015 [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/2015/jul/31/d-notice-system-state-media-press-freedom>

¹⁴³ FEUER, Katherine. Protecting Government Secrets: A Comparison of the Espionage Act and the Official Secrets Act. *Boston College International and Comparative Law Review* [online]. 2015, **38**(1), 91-127 [cit. 2018-07-11]. ISSN 0277-5778. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=eba66129-ee75-4e2e-9eaa-fdb7810a9170%40sessionmgr4008> – s. 111

¹⁴⁴ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 255

¹⁴⁵ FEUER, Katherine. Protecting Government Secrets: A Comparison of the Espionage Act and the Official Secrets Act. *Boston College International and Comparative Law Review* [online]. 2015, **38**(1), 91-127 [cit. 2018-07-11]. ISSN 0277-5778. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=eba66129-ee75-4e2e-9eaa-fdb7810a9170%40sessionmgr4008> – s. 113

¹⁴⁶ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 256

¹⁴⁷ ERDOS, David. Data Protection and the Right to Reputation: Filling the Gaps after the Defamation Act 2013. *Cambridge Law Journal* [online]. 2014, **73**(3), 536-569 [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=bedbb4be-80e7-4ab9-963d-50eef23e0532%40sessionmgr4009> – s. 569

Skotsku je právní úprava (včetně terminologie) již tradičně značně odlišná od anglické úpravy.¹⁴⁸

Hallin a Mancini i zde opět zmínili PCC, u níž podle nich hrozily možné intervence do svobody tisku.¹⁴⁹ Jak již bylo řečeno v kapitole o profesionalizaci, PCC v dnešní době již nefunguje a na její místo nastoupili dva samostatní regulátoři tisku. Prvním z nich je IPSO, která nyní reguluje většinu velkých novin, druhým je IMPRESS, který byl sice oficiálně státem uznán jako regulátor, avšak prozatím reguluje pouze několik desítek lokálních novin a blogů. Je tedy nepochybné, že v současnosti má mnohem větší význam IPSO. Tisk se v případě obou regulátorů může svobodně rozhodnout, zda se podrobí regulaci některého z nich. Ačkoli tedy někteří poukazují na nedostatky IPSO¹⁵⁰ a někteří naopak na nedostatky IMPRESS¹⁵¹, současná právní úprava je nenutí nechat se regulovat žádným z nich.¹⁵²

Co se týká regulace vysílání, v této oblasti došlo od vydání publikace *Systémy médií v postmoderním světě* k velkým změnám. Ve Velké Británii bylo spuštěno komerční televizní vysílání jako v jedné z prvních velkých evropských zemí (již v roce 1954), přesto zde má doposud významné postavení vysílání veřejné služby – stanice BBC. Komerční

¹⁴⁸ Defamation. *BBC* [online]. London [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/academy/journalism/law/defamation/article/art20130702112133651>

¹⁴⁹ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 255

¹⁵⁰ Např. Press Gazette – viz BARNETT, Steven. Impress vs IPSO: A chasm, not a cigarette paper. In: *Press Gazette* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.pressgazette.co.uk/impress-vs-ipso-a-chasm-not-a-cigarette-paper/>

¹⁵¹ Např. BBC – viz First official UK press regulator, Impress, approved. In: *BBC* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.bbc.co.uk/news/uk-37758497>

¹⁵² Na přelomu let 2016 a 2017 však probíhala bouřlivá debata ohledně možné aktivace čl. 40 zákona o zločinu a soudech (Crime and Courts Act 2013), který by v praxi znamenal, že by vydavatelství, která nepodléhají regulaci oficiálního regulátora (tedy IMPRESS), byla povinna v případě soudních sporů ohledně obsahu svých novin zaplatit soudní náklady obou stran sporu, ať už by prohrála, či vyhrála. To by dle některých mohlo vést k omezování svobody tisku.

Vláda nakonec rozhodla o tom, že daný článek nebude aktivován a že při nejbližší možné příležitosti bude zcela zrušen (a také rozhodla o konečném ukončení činnosti Levesonovy vyšetřovací komise). – blíže viz Consultation on the Leveson Inquiry and its implementation. *GOV.UK* [online]. London: Crown, 2018 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/consultations/consultation-on-the-leveson-inquiry-and-its-implementation>

vysílání bylo regulováno nejprve Nezávislým úřadem pro vysílání (Independent Broadcasting Authority), od devadesátých let Nezávislou televizní komisí (Independent Television Commission, ITV).¹⁵³ V roce 2003 vznikl nový regulátor – Ofcom (viz kapitolu o profesionalizaci). Ten nahradil kromě ITV také čtyři další regulátory (Broadcasting Standards Commission, Radio Authority, Radio Communications Agency a Oftel).¹⁵⁴ V souhrnu Ofcom reguluje následující sektory: televizní a rozhlasové vysílání, video na vyžádání (video-on-demand), pevnou linku a mobilní komunikace, poštovní služby i samotné rádiové spektrum.¹⁵⁵

Od dubna 2017 se pod regulaci Ofcomu dostala nově také BBC, což pro ni znamenalo největší změnu v jejím řízení od dob jejího založení. Vůbec poprvé podléhá přímé regulaci externího subjektu, a to zejména ve třech oblastech, kterými jsou: obsahové normy (stanovené v *The Ofcom Broadcasting Code*), ochrana hospodářské soutěže a přezkum činnosti BBC.¹⁵⁶ Na učinění závěrů o tom, zda a jakým způsobem Ofcom v praxi ovlivní činnost BBC, je prozatím brzy, jelikož se jedná skutečně o novum. Také z pozice Ofcomu jde o velkou změnu, a to v tom ohledu, že zatímco dříve se jednalo zejména o ekonomického regulátora, nyní se mění také na regulátora veřejné služby.¹⁵⁷

Odborná veřejnost však tento krok uvítala, například podle Jean Seaton „*se Ofcom ukázal být velmi dobrým regulátorem.*“¹⁵⁸ Na druhou stranu Jonathan Hardy upozorňuje, že „*pravomoc vydávat pravidla a diskreční pravomoc Ofcomu je větší než pravomoci jakéhokoli předchozího mediálního regulátora ve Spojeném království. /.../ Napříč různými*

¹⁵³ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 256

¹⁵⁴ LUNT, Peter K. a Sonia M. LIVINGSTONE. *Media Regulation: Governance and the Interest of Citizens and Consumers*. Los Angeles: Sage, 2012. ISBN 978-0-85702-569-2. – s. 66

¹⁵⁵ What is Ofcom? *Ofcom* [online]. London, 2018 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.ofcom.org.uk/about-ofcom/what-is-ofcom>

¹⁵⁶ Ofcom sets out preparations for regulating the BBC. *Ofcom* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.ofcom.org.uk/about-ofcom/latest/media/media-releases/2016/ofcom-sets-out-preparations-for-regulating-the-bbc>

¹⁵⁷ BROWN, Maggie. Ofcom: the BBC's first external regulator. In: *Royal Television Society* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://rts.org.uk/article/ofcom-bbcs-first-external-regulator>

¹⁵⁸ Tamtéž

mediálními sektory Ofcom vykonával regulační činnosti na bezprecedentní úrovni.“¹⁵⁹

V případě Irska poukazují Hallin a Mancini na „*postautonomní tradici intervencionistického státu*“.¹⁶⁰ Irsko, někdejší britská kolonie sdílející s Velkou Británií i nadále stejný hlavní jazyk a nacházející se v její těsné geografické blízkosti, bylo po osamostatnění vystaveno hrozbě, že by mu bez státních intervencí mohla začít dominovat britská média. Přijalo tedy poměrně striktní právní úpravu, zejména co se televizního vysílání týká. Až do roku 1997 neexistovalo veřejně dostupné komerční televizní vysílání a dominantní postavení tak zaujalo vysílání veřejné služby. To bylo však financováno z 66% z komerčních zdrojů.¹⁶¹

Vysílání veřejné služby představuje v Irsku zejména televize RTÉ (Raidió Teilifís Éireann), která má i v současnosti nejvyšší sledovanost (poměrně vysoké sledovanosti dosahuje ale také komerční televize TV3).¹⁶² V roce 2017 komerční zdroje RTÉ tvořily již pouhých 45 % jejích příjmů, většinu financí tedy televize získala z licenčních (koncesionářských) poplatků.¹⁶³ Stále se jedná o nejvyšší procento v rámci touto prací zkoumaných zemí – jak ukazuje Tabulka č. 9 – avšak je zde znatelný posun směrem dolů. Pokles je možné zaznamenat také u Švédska a Německa, zatímco u vysílání veřejné služby ve Velké Británii podíl komerčních příjmů od roku 2000 vzrostl na více než dvojnásobek.

¹⁵⁹ HARDY, Jonathan. UK Television Policy and Regulation, 2000–10. *Journal of British Cinema and Television* [online]. 2012, 9(4), 521-547 [cit. 2018-07-13]. DOI: 10.3366/JBCTV.2012.0104. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=25&sid=b928df6f-b834-4591-99aa-fe87ef416195%40sessionmgr120> – s. 528

¹⁶⁰ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 257

¹⁶¹ Údaj pro rok 1998. Tamtéž – s. 256-257

¹⁶² Údaje pro květen 2018 – viz MAY 2018 REACH AND SHARE FIGURES. *TAM Ireland* [online]. Dublin, 2018 [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <https://www.tamireland.ie/downloads/march-reach-and-share-figures/>

¹⁶³ The RTÉ Annual Report 2017. In: *RTÉ* [online]. Dublin [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: https://www.rte.ie/annualreport/pdfs/RTE_Annual_Report_2017.pdf - s. 12

Tabulka č. 9: Podíl komerčních příjmů u vysílání veřejné služby (%)

	Rok 2014	Rok 2000
Irsko	46	66
Velká Británie	34	15,8
Německo	14	17,2
Švédsko	0	7,3

Zdroj 2014: Nordicity, Analysis of Government Support for Public Broadcasting. In: *CBC/Radio-Canada* [online]. Montréal, 2016 [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <http://www.cbc.radio-canada.ca/files/cbrc/documents/latest-studies/nordicity-public-broadcaster-comparison-2016.pdf> – s. 12

Zdroj 2000: HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 70

Právní regulace médií v Irsku je velmi striktní. Ačkoli čl. 40 odst. 6.1 písm. i) Ústavy Irska garantuje svobodu slova,¹⁶⁴ v roce 2009 přijatý zákon o vysílání (The Broadcasting Act 2009) ukládá televizním i rozhlasovým vysílatelům dodržovat mnohá pravidla týkající se obsahu, a to ať už se jedná o vysílatele veřejné služby nebo o komerční vysílatele. Mezi tato pravidla patří např. nestrannost a objektivita u zpravodajství; nevysílat nic, co by mohlo být rozumně považováno za zraňující či urážlivé; patří sem také regulace politické a náboženské reklamy a další.¹⁶⁵

Zákon o vysílání zároveň založil působnost Irského vysílacího úřadu (Broadcasting Authority of Ireland, BAI), který je tak společným regulátorem vysílání veřejné služby i komerčního vysílání,¹⁶⁶ podobně jako Ofcom ve Velké Británii. Je však poměrně často terčem kritiky, zejména ze strany komerční televize TV3. Ta například označila kodex týkající zpravodajství, který BAI vydal v roce 2013, za „*drakonické rozšíření státní kontroly nad médii*“.¹⁶⁷ Daný kodex zcela zakázal moderátorům jakkoli vyjadřovat svůj osobní názor při pokrytí současných událostí.¹⁶⁸

¹⁶⁴ O FATHAIGH, Ronan. Broadcasting Regulation in Ireland: Regulation Built on a False Premise. *Hibernian Law Journal* [online]. 2011, 10, 41-60 [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/hiblj10&id=54> – s. 45

¹⁶⁵ Tamtéž – s. 42-43

¹⁶⁶ Tamtéž – s. 44

¹⁶⁷ MCCÁRTHAIGH, Seán. TV3 slams new code as ‘draconian’. In: *Irish Examiner* [online]. Cork, 2013 [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <https://www.irishexaminer.com/ireland/tv3-slams-new-code-as-draconian-227996.html>

¹⁶⁸ Tamtéž

Tisku podobné povinnosti ze zákona uloženy nejsou, avšak měl by dodržovat *Code of Practice* (blíže viz kapitolu o profesionalizaci). Legislativa, která ale zavazuje kromě vysílatelů také tisk a která může mít významný dopad na mediální obsahy, je legislativa postihující pomluvu. NewsBrand Ireland, organizace zastupující národní novinový průmysl, upozorňuje, že „výše odškodnění přiznávané ve sporech ohledně pomluvy představují pro svobodu slova obrovskou výzvu.“¹⁶⁹ Odškodnění přiznávaná soudy v těchto případech bývají podle NewsBrands Ireland mnohem vyšší než v jiných evropských státech, což způsobuje nejistotu a opatrnost médií a potlačuje tak jejich funkci „hlídacího psa“. NewsBrands jako příklad uvádí případ z prosince 2017, kdy bylo v Irsku přiznáno odškodnění zhruba desetkrát vyšší, než by bylo přiznáno v obdobném případě ve Velké Británii.

V demokraticko-korporativistických zemích v 19. století byla moc státu poměrně omezená, avšak na počátku 20. století došlo na základě vyjednávání mezi sociálními skupinami k rozvoji silného sociálního státu, který se vyznačuje myšlenkou, že je třeba pro všechny skupiny a občany nastavit takové podmínky, jež by jim umožnily participovat na fungování společnosti. V tomto duchu bývá na média nahlíženo nejen jako na komerční podniky, nýbrž zejména jako na společenské instituce s velkým vlivem, jejichž činnost by měla být státem regulována.¹⁷⁰ Na druhé straně je v těchto zemích také tradičně možné nalézt ochranu svobody tisku na vysoké úrovni.¹⁷¹

Ve Švédsku má svoboda tisku skutečně velmi dlouhou tradici. Již v roce 1766 zde byl přijat zákon o svobodě psaní, tisku a informací, který zakazoval veškerou cenzuru, kromě cenzury náboženských textů, a zpřístupnil veřejnosti úřední dokumenty. Tento zákon byl dokonce prohlášen za součást švédské ústavy.¹⁷² Švédsko se tak stalo vůbec

¹⁶⁹ Defamation. *NewsBrands Ireland* [online]. Dublin [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <http://newsbrandsireland.ie/policy-issues/defamation/>

¹⁷⁰ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 188-189

¹⁷¹ Tamtéž – s. 191

¹⁷² RYDHOLM, Lena. China and the World's First Freedom of Information Act: The Swedish Freedom of the Press Act of 1766. *Javnost - The Public* [online]. 2013, **20**(4), 45-63 [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=14&sid=a06c7127-c14e-43c9-9f2b-afd7fa03f9d4%40sessionmgr103> – s. 53-54

jedním z prvních států, které garantovaly svobodu tisku.¹⁷³ Stejně tak je v současnosti svoboda tisku zahrnuta v německé ústavě, konkrétně v čl. 5 Základního zákona (Grundgesetz). Ten hovoří nejen o svobodě tisku, ale také o svobodě zpravodajství podávaného v rámci vysílání a o svobodě vyjadřování názoru obecně. Svoboda médií, zvláště pak v případě vysílání, je Spolkovým ústavním soudem (Bundesverfassungsgericht) nazírána nejen jako subjektivní právo, nýbrž zejména jako „objektivní záruka, která stanoví zákonodárci povinnost zajistit, aby mediální systém fungoval“.¹⁷⁴ To zahrnuje zajištění svobodného procesu utváření veřejného a individuálního mínění, včetně zaručení rozmanitosti médií a rovných příležitostí účastnit se veřejné debaty. Přitom však nesmí být zasahováno do autonomie novinářů.¹⁷⁵ Je nutno zdůraznit, že v rámci německého systému měl právě Spolkový ústavní soud velký vliv na pojetí svobody tisku a vysílací svobody.¹⁷⁶

V obou státech je však svoboda slova v souladu s ústavou omezena běžnými zákony a stále jsou tedy platná slova Hallina a Manciniho o podstatné míře regulace.¹⁷⁷ Jak Švédsko, tak Německo mají zákony postihující „hate speech“. V německém právu vzhledem k historii také existuje výslovný zákaz popírání holokaustu.¹⁷⁸

Dále je v obou zemích potírána pomluva. V Německu přitom soudy vychází opět

¹⁷³ WHITTEN-WOODRING, Jenifer a Douglas A. VAN BELLE. *Historical Guide to World Media Freedom : A Country-by-Country Analysis* [online]. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2014 [cit. 2018-07-16]. ISBN 978-1-60871-765-1. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.is.cuni.cz/lib/cuni/reader.action?docID=1715006&query=> – s. 441

¹⁷⁴ SCHULZ, Wolfgang, Thorsten HELD, Stephan DREYER a Thilo WIND. *Regulation of Broadcasting and Internet Services in Germany*. [online]. 2nd ed. Hamburg: Verlag Hans-Bredow-Institut, 2008 [cit. 2018-07-16]. ISBN 13: 978-3-87296-107-5. Dostupné z: <https://www.hans-bredow-institut.de/uploads/media/Publikationen/cms/media/f7f75629f2781560a1b898f16a46cf87a066822c.pdf> – s. 6

¹⁷⁵ Tamtéž – s. 6-7

¹⁷⁶ JETELINOVÁ, Kateřina. *Komparace vybraných systémů kontroly médií* [online]. Brno, 2012 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p0pf4/Jetelinova_BC_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. – s. 23

¹⁷⁷ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 191

¹⁷⁸ WHITTEN-WOODRING, Jenifer a Douglas A. VAN BELLE. *Historical Guide to World Media Freedom : A Country-by-Country Analysis* [online]. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2014 [cit. 2018-07-16]. ISBN 978-1-60871-765-1. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.is.cuni.cz/lib/cuni/reader.action?docID=1715006&query=> – s. 193 (Německo), 442 (Švédsko)

přímo ze Základního zákona, konkrétně z čl. 1 odst. 1¹⁷⁹ a čl. 2 odst. 1¹⁸⁰ chránících důstojnost člověka. Náhrada škody je pak upravena v oddíle 823 občanského zákoníku (Bürgerliches Gesetzbuch).¹⁸¹ Němečtí soudci jsou v otázce ochrany osobnostních práv, mezi něž patří i právo na ochranu důstojnosti, považováni za skutečné odborníky, neboť ve svých rozhodnutích velmi pečlivě vyvažují práva obou stran. Větší důraz poté kladou na opravné prostředky typu práva na odpověď než na finanční kompenzaci.¹⁸²

V Německu může být ale pomluva stíhána také v trestněprávní rovině – německý trestní zákoník zná několik souvisejících trestných činů, zejména mezi ně patří urážka, zlomyslná pomluva a nactiutrhání. Nejvyšší trest přitom hrozí za nactiutrhání, kdy při spáchání prostřednictvím médií může být pachatel odsouzen až pětiletému trestu odnětí svobody. Ve Švédsku je situace podobná, tamní trestní zákoník obsahuje trestné činy pomluvy a urážku a dále několik zvláštních skutkových podstat. Za spáchání trestného činu pomluvy za přitěžujících skutkových okolností hrozí pachateli až dvouletý trest odnětí svobody. Tím se tyto dva státy liší od Velké Británie a Irska, kde pomluva již trestným činem není (v obou případech od roku 2009).¹⁸³

Další pravidla, jedná-li se o tisk, mohou vydávat tiskové rady zmíněné v kapitole

¹⁷⁹ Důstojnost člověka je nedotknutelná. Dbát jí a chránit ji je povinností veškeré státní moci.

¹⁸⁰ Každý má právo na osobní rozvoj své osobnosti, pokud tím neporušuje práva druhých a nepřekračuje ústavní řád nebo pravidla mravnosti.

¹⁸¹ Osoba, která úmyslně nebo z nedbalosti neoprávněně způsobí újmu na životě, těle, zdraví, svobodě, majetku nebo na jiném právu druhé osoby, je povinna této osobě nahradit škodu z toho plynoucí.

¹⁸² COORS, Corinna. Restoring lost honour: the assessment of libel damages in Germany. *Entertainment Law Review* [online]. 2016, 27(4), 128-134 [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <https://1-next-westlaw-com.ezproxy.is.cuni.cz/Document/11C303D900E6811E69A4FCCEBD81EDEF7/View/FullText.html?navigationPath=Search%2Fv1%2Fresults%2Fnavigation%2Fi0ad73aa700000164a315594064a1b08a%3FNav%3DIINTERNATIONAL-ANALYTICAL%26fragmentIdentifier%3DI1C303D900E6811E69A4FCCEBD81EDEF7%26startIndex%3DI1%26contextData%3D%2528sc.Search%2529%26transitionType%3DSearchItem&listSource=Search&listPageSource=46ec334aeef0e358f12d9cfbd987ee4&list=INTERNATIONAL-ANALYTICAL&rank=1&sessionScopeId=81f410fed9bf53622d87bb270fd80825d0ea7f7fbf609f23ea59c33e47af9def&originationContext=Search%20Result&transitionType=SearchItem&contextData=%28sc.Search%29>

¹⁸³ *Media Laws Database* [online]. Vienna: International Press Institute, 2015 [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <http://legaldb.freemedia.at/legal-database/germany/> (Německo), <http://legaldb.freemedia.at/legal-database/sweden/> (Švédsko), <http://legaldb.freemedia.at/legal-database/united-kingdom/> (Velká Británie), <http://legaldb.freemedia.at/legal-database/ireland/> (Irsko)

o profesionalizaci. Jak ale uvedli Hallin a Mancini, obecně se nejedná o instituce napojené na stát.¹⁸⁴ Tato pravidla tedy již nemají sílu zákona.

V demokraticko-korporativistických zemích se podle Hallina a Manciniho stát tradičně snažil kontrolovat zejména vysílání, které bylo považováno za mající velmi silný vliv na publikum, a legislativa tak dlouho nepřipouštěla komerční vysílání.¹⁸⁵ To bylo ve Švédsku poprvé umožněno v roce 1979 v případě rozhlasu a až v roce 1992 v případě televize.¹⁸⁶ V Německu bylo komerční vysílání povoleno v obou případech v průběhu osmdesátých let 20. století. V současnosti má německé publikum možnost výběru mezi několika stovkami televizních a rozhlasových stanic, a to komerčních stanic i stanic veřejné služby.¹⁸⁷ Ve Švédsku má stále velmi silné postavení vysílání veřejné služby, avšak i zde konkurence v podobě soukromých vysílatelů postupně stoupá.¹⁸⁸

Švédské vysílání je na základě zákona o švédském rozhlasu a televizi regulováno Úřadem pro tisk, rádio a televizi (*Myndigheten för press, radio och tv*), který spadá pod švédské Ministerstvo kultury. Mezi jeho pravomoci patří například rozhodování o licencích či licenčních poplatcích,¹⁸⁹ ale také dohlíží nad dodržováním norem týkajících se obsahu. Ty se liší v případě televize a rozhlasu, v případě vysílání veřejné služby a komerčního vysílání a podobně. Některé normy tak například zavazují pouze vysílatele veřejné služby, ať už se jedná o rozhlas, či televizi (požadavek nestrannosti), některé pouze televizní vysílatele, a to i komerční (přísná regulace násilných a pornografických

¹⁸⁴ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 191

¹⁸⁵ Tamtéž – s. 192

¹⁸⁶ Sweden. In: *Press Reference* [online]. Illinois: Advameg [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <http://www.pressreference.com/Sw-Ur/Sweden.html>

¹⁸⁷ WHITTEN-WOODRING, Jenifer a Douglas A. VAN BELLE. *Historical Guide to World Media Freedom : A Country-by-Country Analysis* [online]. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2014 [cit. 2018-07-16]. ISBN 978-1-60871-765-1. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.is.cuni.cz/lib/cuni/reader.action?docID=1715006&query=> – s. 191-194

¹⁸⁸ Tamtéž – s. 441

¹⁸⁹ About us. *Myndigheten för press, radio och tv* [online]. Stockholm, 2016 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.mpr.se/en/about-us/>

obsahů).¹⁹⁰

Zatímco v předchozích třech státech tedy existuje společný regulátor pro vysílání veřejné služby i pro komerční vysílání, v Německu je situace značně komplikovanější. Celostátní právní rámec zde tvoří Mezystátní dohoda o vysílání (*Rundfunkstaatsvertrag*), která byla uzavřena mezi jednotlivými spolkovými zeměmi a která se vyjadřuje k různým aspektům regulace. Stanoví určitá pravidla jak pro vysílání veřejné služby, tak pro komerční vysílání.¹⁹¹ Mezi tato pravidla patří například pravidla pro ochranu mládeže, pravidla regulující reklamu, pravidla pro udělování licencí komerčním vysílatelům či pravidla o financování činnosti vysílatelů veřejné služby. Dohoda je průběžně měněna dalšími mezystátními smlouvami a její znění se tedy neustále vyvíjí.¹⁹² Jedná se však skutečně pouze o rámcovou úpravu, která je dále konkretizována jak státní legislativou, tak zejména legislativou jednotlivých spolkových zemí.¹⁹³ Ty mají také své vlastní regulátory vysílání, neexistuje žádný společný regulátor pro území celého Německa.¹⁹⁴ U médií veřejné služby je typické, že mají radu pro vysílání, která je nezávislým orgánem fungujícím v rámci daného média a v níž jsou reprezentovány různé sociální skupiny jako

¹⁹⁰ Pro bližší informace odkazují na oficiální webové stránky – Media requirements and regulations. *Myndigheten för press, radio och tv* [online]. Stockholm, 2016 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.mpr.se/en/broadcasting-radio-and-tv/requirements-and-regulations/>

¹⁹¹ JETELINOVÁ, Kateřina. *Komparace vybraných systémů kontroly médií* [online]. Brno, 2012 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p0pf4/Jetelinova_BC_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita. – s. 23

¹⁹² WITTEMAN, Christopher. Constitutionalizing Communications: The German Constitutional Court's Jurisprudence of Communications Freedom. *Hastings International and Comparative Law Review* [online]. 2010, **33**(1), 95-201 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/hasint33&id=101&collection=journals&index> – s. 106-107

¹⁹³ SCHULZ, Wolfgang, Thorsten HELD, Stephan DREYER a Thilo WIND. *Regulation of Broadcasting and Internet Services in Germany*. [online]. 2nd ed. Hamburg: Verlag Hans-Bredow-Institut, 2008 [cit. 2018-07-16]. ISBN 13: 978-3-87296-107-5. Dostupné z: <https://www.hans-bredow-institut.de/uploads/media/Publikationen/cms/media/f7f75629f2781560a1b898f16a46cf87a066822c.pdf> - s. 10

¹⁹⁴ Jejich seznam aktualizuje na svých webových stránkách Evropská komise – viz List of EU Audiovisual Regulators - Audiovisual and Media Services Directive (AVMSD). *European Commission* [online]. Brusel, 2018 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/list-eu-audiovisual-regulators>

například odbory nebo církve.¹⁹⁵ A pokud jde o financování médií veřejné služby, to bylo jak pro Německo, tak pro Švédsko rozebráno již výše (viz Tabulku č. 9).

Hallin a Mancini se u zemí demokraticko-korporativistického systému více věnovali státním podporám a dotacím. Zatímco u liberálních zemí se omezili na konstatování faktu, že zde „byla státní podpora tisku po celé 20. století minimální“,¹⁹⁶ u demokraticko-korporativistických zemí zmínili přímé i nepřímé typy státní podpory, přičemž ale zrovna Německo představuje výjimku, protože k přímé státní podpoře nepřistoupilo.¹⁹⁷

Státními podporami v oblasti soukromých médií se v posledních letech zabýval Media Policy Project, akademický projekt fungující pod hlavičkou britské univerzity London School of Economics and Political Science. Ten došel k závěru, že ve všech čtyřech zemích zkoumaných touto prací je pro noviny stanovena nižší sazba daně z přidané hodnoty (DPH). Jedná se o nejčastější formu nepřímé státní podpory tisku, která je obecně široce rozšířená.¹⁹⁸ Sazbu DPH pro noviny a základní sazbu DPH zachycuje Tabulka č. 10.

¹⁹⁵ SCHULZ, Wolfgang, Thorsten HELD, Stephan DREYER a Thilo WIND. *Regulation of Broadcasting and Internet Services in Germany*. [online]. 2nd ed. Hamburg: Verlag Hans-Bredow-Institut, 2008 [cit. 2018-07-16]. ISBN 13: 978-3-87296-107-5. Dostupné z: <https://www.hans-bredow-institut.de/uploads/media/Publikationen/cms/media/f7f75629f2781560a1b898f16a46cf87a066822c.pdf> - s. 12

¹⁹⁶ HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2. – s. 252

¹⁹⁷ Tamtéž – s. 189-191

¹⁹⁸ SCHWEIZER, Corinne, Manuel PUPPIS, Matthias KÜNZLER a Samuel STUDER. Public Funding of Private Media. In: *LSE: Media Policy Project* [online]. London, 2014 [cit. 2018-07-19]. Dostupné z: <http://www.lse.ac.uk/media@lse/documents/MPP/LSE-MPP-Policy-Brief-11-Public-Funding-Private-Media.pdf> - s. 8

Tabulka č. 10: Nepřímá státní podpora tisku – DPH (%)

	DPH: noviny	DPH: základní sazba
Velká Británie	0	20
Švédsko	6	25
Německo	7	19
Irsko	9	23

Zdroj: VAT rates applied in the Member States of the European Union. In: *European Commission* [online]. Brusel, 2018 [cit. 2018-07-19]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf¹⁹⁹

Kromě snížené sazby DPH některé státy podporují tisk také přímo – autoři v této souvislosti zmínili Švédsko, kde noviny dostávají finanční pomoc pro distribuci. Ve Švédsku je také státní podpora tisku rozšířena i na online publikace. Přímá státní podpora je ale obecně častější u soukromého vysílání než u tisku. Například ve Velké Británii mohou vysílatelé získat přímou podporu pro místní stanice nebo pro školení novinářů.²⁰⁰

Existence přímých státních podpor však rozhodně nemusí znamenat to, že by stát měl faktický vliv na činnost médií. Například ve Švédsku jsou finanční podpory udělovány na vládě nezávislým orgánem – Švédskou tiskovou radou pro dotace (Presstödsnämnden).²⁰¹

Media Policy Project si také všiml zdrojů financí, které jsou médiím státem poskytovány. Z největší části se samozřejmě jedná o státní rozpočet, ale například ve Velké Británii a Irsku je malá část financí získaných z licenčních poplatků vybíraných zejména pro činnost vysílání veřejné služby přerozdělována také soukromým vysílatelům. Ve Švédsku zase existuje zvláštní poplatek za reklamu ve vysílání.²⁰²

¹⁹⁹ Media Policy Project vycházel z hodnot pro rok 2013. Evropská komise však soubor shrnující informace o výši DPH zveřejněný na svých webových stránkách aktualizuje, v tabulce jsou tak zachyceny hodnoty k 1. lednu 2018. Od roku 2013 zde nedošlo ke změnám.

²⁰⁰ SCHWEIZER, Corinne, Manuel PUPPIS, Matthias KÜNZLER a Samuel STUDER. Public Funding of Private Media. In: *LSE: Media Policy Project* [online]. London, 2014 [cit. 2018-07-19]. Dostupné z: <http://www.lse.ac.uk/media@lse/documents/MPP/LSE-MPP-Policy-Brief-11-Public-Funding-Private-Media.pdf> - s. 9-10

²⁰¹ Tamtéž – s. 15

²⁰² Tamtéž – s. 12-13

Závěrem k této kapitole lze říci, že v oblasti pojetí role státu nedošlo k žádným velkým systémovým změnám. Již Hallin a Mancini připouštěli existenci státních intervencí ve všech čtyřech zemích (ačkoli ve Velké Británii v o něco menší míře) – a je tomu tak doposud. Třebaže každá z těchto zemí na ústavní úrovni určitým způsobem zakotvuje svobodu slova, zároveň jí stanoví zákonné mantinely, zejména ve snaze ochránit veřejnost před některými negativními dopady činnosti médií (v praxi jde o vyvažování svobody slova médií na jedné straně a osobnostních práv druhých osob na straně druhé) či ve snaze chránit přímo stát (jako je tomu u DSMA-Notice systému ve Velké Británii).

V některých záležitostech týkajících se regulace došlo sice ke sblížení liberálních zemí se zeměmi demokraticko-korporativistickými (jmenovitě zřízení Ofcomu jako orgánu v současnosti regulujícím soukromé vysílání i vysílání veřejné služby ve Velké Británii), v jiných záležitostech se však naopak země těchto dvou systémů více vzdálily (například dekriminizace pomluvy ve Velké Británii a Irsku, rozdílný podíl komerčních příjmů u vysílání veřejné služby).

V oblasti finanční výpomoci soukromým médiím i nadále platí, že nejčastější formou pomoci představují daňové úlevy, tedy nepřímá státní podpora, která je přítomna ve všech čtyřech zemích. Ve Švédsku však stále existují také přímé subvence pro tisk, a jde-li o komerční vysílání, přímá státní podpora není ničím výjimečným ani v dalších státech, včetně těch liberálních.

Ačkoli tedy stát intervenuje jak v liberálních zemích, tak v demokraticko-korporativistických zemích, i v současnosti je možné zaznamenat určité rozdíly v míře těchto intervencí. A Velká Británie v tomto ohledu zůstává i nadále zemí zřetelně nejliberálnější.

Závěr

Cílem práce byla komparace liberálního a demokraticko-korporativistického modelu mediálních systémů v podobě, jakou popisovali Daniel C. Hallin a Paolo Mancini ve své publikaci *Systémy médií v postmoderním světě* z roku 2004, se současnou situací, tedy rokem 2018. Práce si kladla otázku, zda je mezi těmito dvěma modely stále ještě zřetelná hranice, či zda již dochází k přechodu středo- a severoevropských států k liberálnímu modelu, jak autoři ve své původní publikaci předvíдали.

Práce je členěna na teoretickou a analytickou část. Teoretická část nejprve vysvětluje samotný pojem mediální systém a dále se zabývá několika teoriemi představujícími různé typologie mediálních systémů. V rámci teoretické části zabývající se konkrétně prací Hallina a Manciniho je věnován prostor také kritickým náhledům na jejich typologii, následné reakci autorů na tuto kritiku a v neposlední řadě též jejich představě o budoucím vývoji mediálních systémů. Hallin a Mancini předvíдали, že bude docházet ke konvergenci mediálních systémů, a nakonec se všechny jimi zkoumané země – jednalo se o 18 demokratických států Severní Ameriky a Západní Evropy – přiblíží liberálnímu modelu. Tato bakalářská práce si stanovila hypotézu, že ke konvergenci směrem k liberálnímu modelu dochází, a následně se ji pokusila potvrdit, či vyvrátit.

Analytická část má čtyři podkapitoly, a to podle čtyř parametrů, na jejichž základě Hallin a Mancini rozřadili jednotlivé státy. Těmito parametry jsou struktura mediálních trhů, politický paralelismus, profesionalizace a role státu. V každé kapitole je pak pojednáváno o čtyřech vybraných zemích – Velké Británii a Irsku z liberálního modelu a Německu a Švédsku z demokraticko-korporativistického modelu. O těchto zemích jsou sesbírána data z novějších výzkumů, publikací a článků a tato jsou ve svém souhrnu porovnávána s daty ze *Systémů médií v postmoderním světě*, aby bylo možné utvořit si ucelenou představu o stavu konvergence liberálního a demokraticko-korporativistického modelu v současnosti.

První analytická podkapitola poukázala na skutečnost, že struktura mediálních trhů se ve všech analyzovaných státech mění a demokraticko-korporativistické státy pozvolným tempem následují dřívější vývoj zemí liberálního modelu. Stále větší význam tak dostává televize, ale také online média, a to na úkor tisku. Konvergence systémů je však pomalá, i v současnosti je možné nalézt velké rozdíly zejména mezi Švédskem jako zástupcem demokraticko-korporativistického modelu na straně jedné a Irskem jako zástupcem

liberálního modelu na straně druhé. Příkladem takového rozdílu je propast mezi Švédskem a Irskem v prodaném množství výtisků novin v přepočtu na počet obyvatel.

Ve druhé podkapitole bylo pojednáno o politickém paralelismu. I tato kapitola poukázala na probíhající sblížování mediálních systémů, avšak v tomto případě výsledky uvedených výzkumů naznačují, že zde dochází ke změnám v úrovni politického paralelismu na obou stranách. Zatímco ve Velké Británii a Německu k velkým změnám nedošlo a u médií (zejména u tisku) v obou zemích je stále možné nalézt poměrně znatelnou míru politického paralelismu, švédská média se stávají mnohem neutrálnějšími a objektivnějšími než dříve. Naopak irská média jsou již možná méně neutrální, než se Hallin s Mancinim domnívali. Jako zajímavost nad rámec této práce byl představen také relativně nový fenomén většího stranění ve Spojených státech amerických. Tyto závěry poukazují na skutečnost, že nejen média v demokraticko-korporativistických zemích mají tendenci posouvat se směrem k liberálnímu modelu, nýbrž je tomu i naopak. Zdá se tak, že zde dochází spíše k oboustrannému sblížování. Namísto toho, aby státy bezvýhradně přejímaly objektivní a neutrální styl žurnalistiky typický pro liberální model, se v některých zemích naopak rozšiřuje větší stranění. Pokud by tedy někdy skutečně měly mediální systémy splynout, může se stát, že zde dojde k setkání v bodě někde mezi liberálním a demokraticko-korporativistickým modelem. Tento fenomén by si tak jistě zasloužil hlubší výzkum srovnávající větší množství států.

Závěry třetí podkapitoly, která se zabývala profesionalizací, naznačily, že v této oblasti již striktní rozdělení mediálních systémů na dva modely nemusí být aktuální. Zřetelně vyšší míru profesionalizace u novinářů je již možno shledat pouze v případě Švédska. Další tři státy jsou však víceméně srovnatelné – v některých aspektech spadajících pod profesionalizaci se na příkladu těchto států liberální systém přiblížil systému demokraticky-korporativistickému, například co se týká autoregulace a vlastních profesních norem, kdy ve Velké Británii a Irsku vznikly nové tiskové rady a byly sepsány nové etické kodexy, zatímco v jiných aspektech tomu bylo přesně naopak. Příkladem je trend deprofesionalizace, který se projevuje například úbytkem členů Švédské unie novinářů nebo tím, že v Německu i Švédsku vzrůstá počet novinářů pracujících na zkrácený pracovní úvazek, pro něž je tato práce pouze jedním ze způsobů jejich obživy. I zde se tedy zdá, že se mediální systémy vzájemně přibližují, a to v obou směrech. Pro zobecnění těchto poznatků by však opět bylo potřeba provést obdobný výzkum i u dalších

zemí, které Hallin s Mancinim zařadili do liberálního a demokraticko-korporativistického modelu. Bylo by zajímavé zjistit, zda je možné shledat podobné trendy také u dalších západoevropských států.

Poslední podkapitola se věnovala roli státu, tedy zejména současné legislativě a otázce státních finančních podpor. V této oblasti, na rozdíl od předchozích, nedošlo k žádným velkým systémovým změnám. Ve všech čtyřech státech je na ústavní úrovni určitým způsobem zakotvena svoboda slova, ale stejně tak tato svoboda může být zákonem omezena. Míra státních intervencí se pak v jednotlivých státech liší, kdy ve Velké Británii stále zůstává nejnižší ze zkoumaných států. Je možné poukázat na některé konkrétní aspekty, které i v současnosti oddělují Velkou Británii a Irsko na jedné straně a Německo a Švédsko na druhé straně – jmenovitě jsou to dekriminizace pomluvy ve Velké Británii a Irsku nebo rozdílný podíl komerčních příjmů u vysílání veřejné služby. A co se týká finanční podpory státu soukromým médiím, ani zde se nic nezměnilo na tom, že nejčastější formou pomoci jsou i v současnosti daňové úlevy. Ve Švédsku však stále existují také formy přímé podpory pro tisk, a jde-li o komerční vysílání, přímá státní podpora existuje také v dalších státech, včetně těch liberálních.

Na příkladu analyzovaných států se tedy zdá, že skutečně dochází ke konvergenci mediálních systémů, ovšem ne zcela takovým způsobem, jakým Hallin a Mancini předvídali. Tento proces totiž není pouze jednostranný. Je možné naopak vyzorovat mnohé protichůdné jevy, které naznačují spíše vzájemné sblížování a posun mediálních systémů oběma směry. V úvodu stanovená hypotéza, že dochází ke konvergenci mediálních systémů směrem k liberálnímu modelu, se tak nepotvrdila. Ke sblížování sice dochází, ale v obou směrech.

Na základě závěrů této práce je možné pochybovat, zda v současnosti ještě vůbec existuje zřetelné rozdělení mezi zeměmi Hallinem a Mancinim zařazenými na jedné straně pod liberální model a na druhé straně pod demokraticko-korporativistický model. V některých zkoumaných parametrech tato práce sice ještě našla významné rozdíly mezi analyzovanými zeměmi (zejména v případě role státu), v některých parametrech však již postupné vzájemné sblížování výrazně pokročilo (nejvíce zřejmě u politického paralelismu). Výjimečné nejsou ani případy, kdy pouze jedna ze zkoumaných zemí představuje výjimku oproti všem třem zbývajícím zemím (například méně časté využívání internetových zdrojů pro získávání zpráv v Německu, výrazně nižší prodeje novin

v přepočtu na počet obyvatel v Irsku či zřetelně vyšší míra profesionalismu novinářů ve Švédsku). Mám za to, že tato práce tedy poskytuje mnohé indicie poukazující na skutečnost, že teorie o třech modelech mediálních systémů již nemusí být aktuální.

Summary

The aim of the thesis was to compare the Liberal Model with the Democratic Corporatist Model of media systems in the form described by Daniel C. Hallin and Paolo Mancini in their publication *Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics* (2004), with the current situation (2018). The thesis posed a question whether there is still a clear boundary between the two models or whether there is already a convergence of the Central and Northern European countries to the Liberal Model as predicted by the authors in their original publication.

The thesis is divided into a theoretical and an analytical part. The theoretical part first explains the term “media system” and then presents several different theories about the typology of media systems. It focuses mostly on Hallin and Mancini's work and presents also critical voices raised against their typology, the subsequent reactions of the authors to this critique and, finally, their prediction of the future development of media systems. The analytical part has four subchapters, according to the four parameters that Hallin and Mancini originally used for dividing countries into media systems. These parameters are: 1) the structure of the media markets, 2) political parallelism, 3) professionalization of journalism, 4) the role of the state. Each chapter deals with four selected countries - the UK and Ireland from the Liberal Model and Germany and Sweden from a Democratic Corporatist Model. It collects data from newer research, publications, and articles and compares them with the data from the publication *Comparing Media Systems*, in order to form a comprehensive picture of the current state of convergence of the Liberal and the Democratic Corporatist Model.

The first analytical subchapter shows that the structure of the media markets has been changing in all the analyzed countries and that the Democratic Corporatist countries gradually follow the earlier development of the countries of the Liberal Model. Television and online media are increasingly important, at the expense of the press. However, there are still big differences between Sweden as a representative of the Democratic Corporatist Model and Ireland as a representative of the Liberal Model.

The second subchapter focuses on political parallelism. It also highlights the ongoing convergence of media systems, but in this case, the results suggest that there is a change on both sides. While there has been no major change in the UK and Germany, Swedish media has become much more neutral and objective than before. On the contrary,

the Irish media may be less neutral than Hallin and Mancini thought. Not only it seems that the media in the Democratic Corporatist countries tend to move towards the ideal Liberal Model, but we can also see the opposite trend in the Liberal countries.

The conclusions of the third subchapter, which deals with professionalization, suggest that in this area the strict division of the media systems into two models may not be up to date. A markedly higher level of professionalization of journalism can only be found in the case of Sweden. But the other three states are more or less comparable - in some aspects of professionalization, the Liberal System has been approaching the Democratic Corporatist Model (for example, self-regulation and professional standards), while in other aspects it was exactly the opposite (in particular, I would mention the trend of deprofessionalization in Germany and Sweden).

The last subchapter deals with the role of the state, especially the current legislation and the financial support. In this area, unlike the previous ones, there have been no major system changes.

In conclusion, the results of the analysis show, on the example of the surveyed countries, that there really is a convergence of media systems, but not exactly the way Hallin and Mancini predicted. This process is not just one-sided. It is possible to notice many contradictory trends, which suggest rather the mutual approximation and shifting of the media systems in both directions. The hypothesis of the convergence of the media systems towards the ideal Liberal Model has not been confirmed. Approximation occurs in both directions.

Based on the conclusions of the thesis, it is possible to doubt whether there is still a distinct division between the countries that Hallin and Mancini put on one side into the Liberal Model and on the other side into the Democratic Corporatist Model. In some of the surveyed parameters, this work still found significant differences among the analyzed countries (especially in the case of the role of the state), but in some parameters the gradual convergence has progressed significantly (the most visibly in the political parallelism). Cases where only one of the surveyed countries stands out are not an exception either (for example, less frequent use of Internet news sources in Germany, significantly lower newspaper sales per inhabitant in Ireland, or a markedly higher professionalism of journalists in Sweden). Because of this I believe that this thesis provides many indications pointing out that the theory of three models of media systems may no longer be up to date.

Použitá literatura

Tištěné zdroje

ALTSCHULL, J. Herbert. *Agents of Power: The Media and Public Policy*. 2nd ed. New York: Longman, 1995. ISBN 0-8013-0776-7.

BLUMLER, Jay G. a Michael GUREVITCH. *The Crisis of Public Communication*. London: Routledge, 1995. Communication and Society Series. ISBN 0-415-10852-7.

GRIEVES, Kevin. *Journalism Across Boundaries*. New York: PALGRAVE MACMILLAN, 2012. ISBN 978-1-137-27264-5.

HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Comparing media systems beyond the Western world*. New York: Cambridge University Press, 2012. ISBN 978-1-107-01365-0.

HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-377-2.

HARDY, Jonathan. *Western Media Systems*. Milton Park, Abingdon, Oxon: Routledge, 2008. ISBN 978-0-415-39692-9.

JAKUBOWICZ, Karol a Miklós SÜKÖSD, ed. *Finding the Right Place on the Map: Central and Eastern European Media Change in a Global Perspective*. Chicago: Intellect Books, 2008. ISBN 978-1-84150-193-2.

KELLY, Mary, MAZZOLENI, Gianpietro a Denis MCQUAIL. *The media in Europe: the Euromedia Research Group*. 3rd ed. London: Sage Publications, 2003. ISBN 9780761941323.

KŘEČEK, Jan. *Politická komunikace: od res publica po public relations*. Praha: Grada, 2013. Politologie (Grada). ISBN 978-80-247-3536-8.

LUNT, Peter K. a Sonia M. LIVINGSTONE. *Media Regulation: Governance and the Interest of Citizens and Consumers*. Los Angeles: Sage, 2012. ISBN 978-0-85702-569-2.

MCQUAIL, Denis. *Úvod do teorie masové komunikace*. Vyd. 2. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178-714-0.

REIFOVÁ, Irena. *Slovník mediální komunikace*. Praha: Portál, 2004. ISBN 80-7178-926-7.

SIEBERT, Fred S., Theodore PETERSON a Wilbur SCHRAMM. *Four Theories of the Press: The Authoritarian, Libertarian, Social Responsibility, and Soviet Communist Concepts of What the Press Should Be and Do*. Urbana: University of Illinois Press, 1956.

WIİK, Jenny. Internal Boundaries: The stratification of the journalistic collective. In: CARLSON, Matt a Seth C. LEWIS. *Boundaries of Journalism*. New York: Routledge, 2015, s. 118-133. ISBN 978-1-138-01784-9.

Elektronické zdroje

About us. *Myndigheten för press, radio och tv* [online]. Stockholm, 2016 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.mpr.se/en/about-us/>

ARTER, Juan P. *Political Parallelism and Media Coalitions in Western Europe* [online]. Reuters Institute for the Study of Journalism, University of Oxford, 2015 [cit. 2018-05-31]. Dostupné z: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/2018-01/Political%20Parallelism%20and%20Media%20Coalitions.pdf>

ASP, Kent. Journalistkårens partisympatier. In: *JMG* [online]. Göteborg: Göteborgs universitet, 2012 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: https://www.jmg.gu.se/digitalAssets/1369/1369226_journalist-2011-journalistboken-kap-13.pdf

BARNETT, Steven. Impress vs IPSO: A chasm, not a cigarette paper. In: *Press Gazette* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.pressgazette.co.uk/impress-vs-ipso-a-chasm-not-a-cigarette-paper/>

BENDA, Jan. *Mediální systém Ruska v době vlády Vladimira Putina* [online]. Brno, 2011 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/181998/fss_m/DP_Mediální_systém_Ruska_Jan_Benda_181998.pdf
Diplomová práce. Masarykova univerzita.

BRANDENBURG, Heinz. Political Bias in the Irish Media: A Quantitative Study of Campaign Coverage during the 2002 General Election. *Irish Political Studies* [online]. 2006, (20)3, 297-322 [cit. 2018-05-30]. DOI: 10.1080/07907180500359350. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/07907180500359350#aHR0cHM6Ly93d3cudGFuZGZvbmxpbmUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMTA4MC8wNzkwNzE4MDUwMDM1OTM1MD9uZWVkQWNjZXNzPXRydWVhAQEaw>

BROWN, Maggie. Ofcom: the BBC's first external regulator. In: *Royal Television Society* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://rts.org.uk/article/ofcom-bbcs-first-external-regulator>

BUSCH-JANSER, Sandra. Die deutsche Medienlandschaft in einer Karte. In: *Polisphere* [online]. Berlin: Polisphere, 2017 [cit. 2018-07-26]. Dostupné z: <http://www.polisphere.eu/blog/die-deutsche-medienlandschaft-in-einer-karte/>

BUSQUET, Jordi. Sistemas mediáticos comparados. Tres modelos de relación entre los medios de comunicación y la política. *Revista Española de Investigaciones Sociológicas* [online]. 2010, (129), 165-188 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=de5b8d62-a78d-4a02-b23f-82de84b54eef%40pdc-v-sessmgr05>

CAWLEY, Anthony. Johnston Press and the Crisis in Ireland's Local Newspaper Industry, 2005-2014. *Journalism* [online]. 2017, 18(9), 1163-1183 [cit. 2018-04-16]. DOI: 10.1177/1464884916648092. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com/doi/pdf/10.1177/1464884916648092>

Code of Ethics for Press, Radio and Television in Sweden. *PO-PON* [online]. Stockholm [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: <https://po.se/about-the-press-ombudsman-and-press-council/code-of-ethics-for-press-radio-and-television-in-sweden/>

COHEN-ALMAGOR, Raphael. Press Self-Regulation in Britain: A Critique. *Science and Engineering Ethics*, [online]. 2014, 21:1 [cit. 2018-06-28]. DOI: 10.1007/s11948-014-9538-8. ISSN: 1353-3452. Dostupné z: https://www.researchgate.net/publication/261221701_Press_Self-Regulation_in_Britain_A_Critique

Consultation on the Leveson Inquiry and its implementation. *GOV.UK* [online]. London: Crown, 2018 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.gov.uk/government/consultations/consultation-on-the-leveson-inquiry-and-its-implementation>

COORS, Corinna. Restoring lost honour: the assessment of libel damages in Germany. *Entertainment Law Review* [online]. 2016, 27(4), 128-134 [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <https://1-next-westlaw-com.ezproxy.is.cuni.cz/Document/I1C303D900E6811E69A4FCCEBD81EDEF7/View/FullText.html?navigationPath=Search%2Fv1%2Fresults%2Fnavigation%2Fi0ad73aa700000164a315594064a1b08a%3FNav%3DINTERNATIONAL-ANALYTICAL%26fragmentIdentifier%3DI1C303D900E6811E69A4FCCEBD81EDEF7%26startIndex%3D1%26contextData%3D%2528sc.Search%2529%26transitionType%3DSearchItem&listSource=Search&listPageSource=46ec334aeef0e358f12d9cfbd987ee4&list=INTERNATIONAL-ANALYTICAL&rank=1&sessionScopeId=81f410fed9bf53622d87bb270fd80825d0ea7f7fbf609f23ea59c33e47af9dcf&originationContext=Search%20Result&transitionType=SearchItem&contextData=%28sc.Search%29>

DAHLGREEN, Will. British press ‘most right-wing’ in Europe. In: *YouGov* [online]. London, 2016 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://yougov.co.uk/news/2016/02/07/british-press-most-right-wing-europe/>

DALLMANN, Alexander et al. Media Bias in German Online Newspapers. In: *Universität Würzburg* [online]. Würzburg, 2014 [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: http://www.dmir.uni-wuerzburg.de/publications/?tx_extbisonomydsl_publicationlist%5BuserName%5D=dmir&tx_extbisonomydsl_publicationlist%5BintraHash%5D=addfd0d84b4347392dc94a4bec400412&tx_extbisonomydsl_publicationlist%5BfileName%5D=media-bias.pdf&tx_extbisonomydsl_publicationlist%5Baction%5D=download&tx_extbisonomydsl_publicationlist%5Bcontroller%5D=Document&cHash=0f82882382e56ab6cddb37e9c34f942a

Defamation. *BBC* [online]. London [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <http://www.bbc.co.uk/academy/journalism/law/defamation/article/art20130702112133651>

Defamation. *NewsBrands Ireland* [online]. Dublin [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <http://newsbrandsireland.ie/policy-issues/defamation/>

Der Pressekodex. *Presserat* [online]. Berlin [cit. 2018-07-04]. Dostupné z: <http://www.presserat.de/pressekodex/pressekodex/>

Die deutschen Zeitungen in Zahlen und Daten 2017 [online]. Berlin: Bundesverband Deutscher Zeitungsverleger, 2017 [cit. 2018-04-16]. ISBN 978-3-939705-20-8. Dostupné z: https://www.bdzv.de/fileadmin/bdzb_hauptseite/aktuell/publikationen/2016/ZDF_2017_002_.pdf

ERDOS, David. Data Protection and the Right to Reputation: Filling the Gaps after the Defamation Act 2013. *Cambridge Law Journal* [online]. 2014, 73(3), 536-569 [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=bedbb4be-80e7-4ab9-963d-50eef23e0532%40sessionmgr4009>

FEUER, Katherine. Protecting Government Secrets: A Comparison of the Espionage Act and the Official Secrets Act. *Boston College International and Comparative Law Review* [online].

2015, **38**(1), 91-127 [cit. 2018-07-11]. ISSN 0277-5778. Dostupné z: <http://web.a.ebscohost.com.ezproxy.is.cuni.cz/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=eba66129-ee75-4e2e-9eaa-fdb7810a9170%40sessionmgr4008>

First official UK press regulator, Impress, approved. In: *BBC* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-37758497>

GREENSLADE, Roy. The D-notice system: a typically British fudge that has survived a century. In: *The Guardian* [online]. London, 2015 [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/2015/jul/31/d-notice-system-state-media-press-freedom>

GREENSLADE, Roy. Why the Guardian's decision not to sign up to Ipsos makes sense. In: *The Guardian* [online]. London, 2014 [cit. 2018-06-28]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/greenslade/2014/sep/04/press-regulation-ipsos>

HALLIN, Daniel C. a Paolo MANCINI. Ten Years After Comparing Media Systems: What Have We Learned? *Political Communication* [online]. 2017, **34**(2), 155-171 [cit. 2018-07-23]. ISSN 1091-7675. Dostupné z: <https://doi.org/10.1080/10584609.2016.1233158>

HARDY, Jonathan. UK Television Policy and Regulation, 2000–10. *Journal of British Cinema and Television* [online]. 2012, **9**(4), 521-547 [cit. 2018-07-13]. DOI: 10.3366/JBCTV.2012.0104. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=25&sid=b928df6f-b834-4591-99aa-fe87ef416195%40sessionmgr120>

JETELINOVÁ, Kateřina. *Komparace vybraných systémů kontroly médií* [online]. Brno, 2012 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: https://is.muni.cz/th/p0pf4/Jetelinoва_BC_prace.pdf. Bakalářská práce. Masarykova univerzita.

KELLNER, Peter. General election 2015: how Britain really voted. In: *YouGov* [online]. London, 8. 6. 2015 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: <https://yougov.co.uk/news/2015/06/08/general-election-2015-how-britain-really-voted/>

KNAPP, Radim. *Komparace produkčních a editoriálních směrnic BBC před a po šetření komise Lorda Huttona*. [online]. Praha, 2009 [cit. 2018-07-25]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zp/detail/8001095431>. Bakalářská práce. Univerzita Karlova.

List of EU Audiovisual Regulators - Audiovisual and Media Services Directive (AVMSD). *European Commission* [online]. Brusel, 2018 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/list-eu-audiovisual-regulators>

MAY 2018 REACH AND SHARE FIGURES. *TAM Ireland* [online]. Dublin, 2018 [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <https://www.tamireland.ie/downloads/march-reach-and-share-figures/>

MCCARTHAIGH, Seán. TV3 slams new code as 'draconian'. In: *Irish Examiner* [online]. Cork, 2013 [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <https://www.irishexaminer.com/ireland/tv3-slams-new-code-as-draconian-227996.html>

MCQUAIL, Denis. Book Review: Comparing Media Systems: Three Models of Media and Politics. *European Journal of Communication* [online]. 2005, **20**(2), 266-268 [cit. 2018-07-22]. Dostupné z: <http://journals.sagepub.com.ezproxy.is.cuni.cz/doi/pdf/10.1177/026732310502000209>

Media Laws Database [online]. Vienna: International Press Institute, 2015 [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <http://legaldb.freemedia.at/legal-database/germany/> (Německo), <http://legaldb.freemedia.at/legal-database/sweden/> (Švédsko), <http://legaldb.freemedia.at/legal->

[database/united-kingdom/](#) (Velká Británie), <http://legaldb.freemedia.at/legal-database/ireland/> (Irsko)

Media requirements and regulations. *Myndigheten för press, radio och tv* [online]. Stockholm, 2016 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://www.mprt.se/en/broadcasting-radio-and-tv/requirements-and-regulations/>

MELLADO, Claudia a Claudia LAGOS. Redefining comparative analyses of media systems from the perspective of new democracies. *Communication&Society/Comunicación y Sociedad* [online]. 2013, **26**(4), 1-24 [cit. 2018-07-22]. ISSN 0214-0039. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=0&sid=9b4536a8-8016-4f94-9f8d-9effc503bb11%40sessionmgr102>

NIELSEN, Rasmus Kleis. Americanisation Revisited. In: KUHN, Raymond a Rasmus Kleis NIELSEN. *Political Journalism in Transition*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, 2014, s. 171-193. ISBN 978 1 78076 677 5.

NORD, Lars W. Swedish media between politics and market. *Informacijos mokslai* [online]. 2008, (47) [cit. 2018-06-12]. ISSN 1392-0561. Dostupné z: <http://www.journals.vu.lt/informacijos-mokslai/article/viewFile/3346/2415>

Nordicity, Analysis of Government Support for Public Broadcasting. In: *CBC/Radio-Canada* [online]. Montréal, 2016 [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: http://www.cbc.radio-canada.ca/_files/cbcrc/documents/latest-studies/nordicity-public-broadcaster-comparison-2016.pdf

O FATHAIGH, Ronan. Broadcasting Regulation in Ireland: Regulation Built on a False Premise. *Hibernian Law Journal* [online]. 2011, **10**, 41-60 [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?collection=journals&handle=hein.journals/hibl10&id=54>

Ofcom sets out preparations for regulating the BBC. *Ofcom* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.ofcom.org.uk/about-ofcom/latest/media/media-releases/2016/ofcom-sets-out-preparations-for-regulating-the-bbc>

POPESCU, Marina et al., European Media Systems Survey 2010. [cit. 2018-05-31] Dostupné z: https://www.academia.edu/25385689/European_Media_Systems_Survey_2010_Results_and_Documentation

Press Complaints Commission [online]. [cit. 2018-06-28]. Dostupné z: <http://www.pcc.org.uk/>

Press Council History. *Press Council of Ireland* [online]. Dublin [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <http://www.presscouncil.ie/about-the-press-council/sub-sub-1>

Press Council of Ireland. *Press Council of Ireland* [online]. Dublin [cit. 2018-07-24]. Dostupné z: <http://www.presscouncil.ie/press-council-of-ireland-1>

Press standards. *IPSO* [online]. London, 2016 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <https://www.ipso.co.uk/faqs/press-standards/>

PRESTON, Peter. Impress is here to stay. Let's quit the barricades and think anew about press regulation. In: *The Guardian* [online]. London, 2016 [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://www.theguardian.com/media/2016/oct/30/impress-here-to-stay-fresh-thinking-needed>

RAPOŠOVÁ, Veronika. *Česká republika a tři modely mediálních systémů* [online]. Praha, 2015 [cit. 2018-03-22]. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/detail/156736/> Bakalářská práce. Univerzita Karlova.

REINEMANN, Carsten a Philip BAUGUT. German Political Journalism Between Change and Stability. In: KUHN, Raymond a Rasmus Kleis NIELSEN. *Political Journalism in Transition*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism, 2014, s. 73-91. ISBN 978 1 78076 677 5.

Reuters Institute for the Study of Journalism, Digital News Report 2017. University of Oxford. [cit. 2018-04-08] Dostupné z: https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/Digital%20News%20Report%202017%20web_0.pdf

RYDHOLM, Lena. China and the World's First Freedom of Information Act: The Swedish Freedom of the Press Act of 1766. *Javnost - The Public* [online]. 2013, 20(4), 45-63 [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <http://eds.b.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=14&sid=a06c7127-c14e-43c9-9f2b-afd7fa03f9d4%40sessionmgr103>

SCHULZ, Wolfgang, Thorsten HELD, Stephan DREYER a Thilo WIND. *Regulation of Broadcasting and Internet Services in Germany*. [online]. 2nd ed. Hamburg: Verlag Hans-Bredow-Institut, 2008 [cit. 2018-07-16]. ISBN 13: 978-3-87296-107-5. Dostupné z: <https://www.hans-bredow-institut.de/uploads/media/Publikationen/cms/media/f7f75629f2781560a1b898f16a46cf87a066822c.pdf>

SCHWEIZER, Corinne, Manuel PUPPIS, Matthias KÜNZLER a Samuel STUDER. Public Funding of Private Media. In: *LSE: Media Policy Project* [online]. London, 2014 [cit. 2018-07-19]. Dostupné z: <http://www.lse.ac.uk/media@lse/documents/MPP/LSE-MPP-Policy-Brief-11-Public-Funding-Private-Media.pdf>

SMITH, Matthew. How left or right-wing are the UK's newspapers?. In: *YouGov* [online]. London, 7. 3. 2017 [cit. 2018-05-29]. Dostupné z: <https://yougov.co.uk/news/2017/03/07/how-left-or-right-wing-are-uks-newspapers/>

SONCZYK, Wiesław. Media System: Scope – Structure – Definition. *Studia medioznawcze* [online]. 2009, 38(3) [cit. 2018-03-22]. ISSN 1641-0920. Dostupné z: http://studiamedioznawcze.pl/Numery/2009_3_38/sonczyk-en.pdf

Sweden. In: *Press Reference* [online]. Illinois: Advameg [cit. 2018-07-16]. Dostupné z: <http://www.pressreference.com/Sw-Ur/Sweden.html>

The DSMA-Notice System [online]. London: Crown, 2011 [cit. 2018-07-09]. Dostupné z: <http://www.dsma.uk/index.htm>

The IMPRESS Standards Code. *IMPRESS* [online]. London [cit. 2018-07-11]. Dostupné z: <https://impress.press/standards/impress-standards-code.html>

The Ofcom Broadcasting Code. *Ofcom* [online]. London, 2017 [cit. 2018-07-05]. Dostupné z: <https://www.ofcom.org.uk/tv-radio-and-on-demand/broadcast-codes/broadcast-code>

The RTÉ Annual Report 2017. In: *RTÉ* [online]. Dublin [cit. 2018-07-14]. Dostupné z: https://www.rte.ie/annualreport/pdfs/RTE_Annual_Report_2017.pdf

The Worlds of Journalism Study [online]. Munich, 2017 [cit. 2018-07-04]. Dostupné z:

<http://www.worldsofjournalism.org/>

THOMAß, Barbara a Christine HORZ. Germany - Media Landscape. In: *Media Landscapes* [online]. Maastricht: European Journalism Centre, 2018 [cit. 2018-06-13]. Dostupné z: <https://medialandscapes.org/country/pdf/germany>

THURMAN, Neil, Alessio CORNIA a Jessica KUNERT. Journalists in the UK. In: *Reuters Institute for the Study of Journalism* [online]. Oxford: University of Oxford, 2016 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: <http://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/sites/default/files/research/files/Journalists%2520in%2520the%2520UK.pdf>

VAN KEMPEN, Hetty. Media-Party Parallelism and Its Effects: A Cross- National Comparative Study. *Political Communication*, [online]. 2007, (24)3 [cit. 2018-05-30]. DOI: 10.1080/10584600701471674. Dostupné z: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/10584600701471674#aHR0cHM6Ly93d3cudGFuZGZvbmxpbmUuY29tL2RvaS9wZGYvMTAuMTA4MC8xMDU4NDYwMDcwMTQ3MTY3ND9uZWVkQWNjZXNzPXRydWVVAQEAw>

VAT rates applied in the Member States of the European Union. In: *European Commission* [online]. Brusel, 2018 [cit. 2018-07-19]. Dostupné z: https://ec.europa.eu/taxation_customs/sites/taxation/files/resources/documents/taxation/vat/how_vat_works/rates/vat_rates_en.pdf

WADBRING, Ingela a Jonas OHLSSON. Sweden - Media Landscape. In: *Media Landscapes* [online]. Maastricht: European Journalism Centre, 2018 [cit. 2018-06-12]. Dostupné z: <https://medialandscapes.org/country/pdf/sweden>

What is Ofcom? *Ofcom* [online]. London, 2018 [cit. 2018-07-13]. Dostupné z: <https://www.ofcom.org.uk/about-ofcom/what-is-ofcom>

WHITTEN-WOODRING, Jenifer a Douglas A. VAN BELLE. *Historical Guide to World Media Freedom : A Country-by-Country Analysis* [online]. Thousand Oaks: SAGE Publications, 2014 [cit. 2018-07-16]. ISBN 978-1-60871-765-1. Dostupné z: <https://ebookcentral-proquest-com.ezproxy.is.cuni.cz/lib/cuni/reader.action?docID=1715006&query=>

WITSCHGE, Tamara a Gunnar NYGREN. Journalism: A Profession Under Pressure?. *Journal of Media Business Studies* [online]. 2009, 6(1), 37-59 [cit. 2018-06-29]. Dostupné z: https://research.gold.ac.uk/2128/1/Witschge_Nygren_Journalism_as_profession.pdf

WITTEMAN, Christopher. Constitutionalizing Communications: The German Constitutional Court's Jurisprudence of Communications Freedom. *Hastings International and Comparative Law Review* [online]. 2010, 33(1), 95-201 [cit. 2018-07-17]. Dostupné z: <https://heinonline-org.ezproxy.is.cuni.cz/HOL/Page?handle=hein.journals/hasint33&id=101&collection=journals&index>

World Press Trends [online]. Frankfurt: WAN-IFRA, 2017 [cit. 2018-04-08] Dostupné z: http://anp.cl/wp-content/uploads/2017/10/WAN-IFRA_WPT_2017.pdf

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze BAKALÁŘSKÉ diplomové práce	
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:	
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Davidová Barbora	Razítko podatelny:
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2015	
E-mail diplomantky/diplomanta: bara.davidova@seznam.cz	
Studijní obor/forma studia: Mediální a komunikační studia/kombinovaná forma	
Předpokládaný název práce v češtině: Komparace liberálního a demokraticko-korporativistického mediálního systému v současnosti	
Předpokládaný název práce v angličtině: Comparison of Liberal and Democratic Corporatist Media Models in 2018	
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: <i>ZS 2012/2013</i>): (diplomovou práci je možné odevzdat <u>nejdříve po dvou semestrech</u> od schválení tezí) LS 2017/2018	
Základní charakteristika tématu a předpokládaný cíl práce (max. 1000 znaků): Daniel C. Hallin a Paolo Mancini v roce 2004 publikovali přelomovou studii <i>Systémy médií v postmoderním světě</i> , v níž na základě komparativní analýzy sesbíraných dat představili svou teorii tří modelů mediálních systémů euroamerického prostoru (liberální, demokraticko-korporativistický a polarizovaně-pluralitní). Cílem práce je srovnat jejich někdejší výsledky s daty sesbíranými při vlastním výzkumu a zjistit tak, zda je mezi liberálním a demokraticko-korporativistickým systémem v současnosti stále jasná hranice, či zda již dochází k přechodu středo- a severoevropských států k liberálnímu systému, jak autoři ve své publikaci předpokládali. Zkoumány budou konkrétně čtyři státy: Velká Británie, Irsko, Německo a Švédsko.	
Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu): <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod – vymezení tématu, metodologie 2. Pojem mediální systém – vysvětlení pojmu, dřívější teorie (Čtyři teorie tisku) 3. Tři modely mediálních systémů podle Hallina a Manciniho <ol style="list-style-type: none"> 3.1. Liberální model 3.2. Demokraticko-korporativistický model 3.3. Model polarizovaného pluralismu 4. Analýza současného mediálního prostředí v konkrétních státech – analýza současných statistických údajů, mediálního práva a dalších dat <ol style="list-style-type: none"> 4.1. Velká Británie 4.2. Irsko 4.3. Německo 4.4. Švédsko 5. Komparace liberálního a demokraticko-korporativistického modelu – srovnání někdejšího a nynějšího liberálního a demokraticko-korporativistického modelu na příkladu výše uvedených států 6. Závěr – zhodnocení výzkumu a jeho výsledků 	
Vymezení zpracovávaného materiálu (např. konkrétní titul periodika a období jeho analýzy):	

Teoretická část bude vycházet z odborné literatury, především z původní studie Hallina a Manciniho *Systémy médií v postmoderním světě*, ale také z dalších odborných publikací, převážně cizojazyčných. Pro vlastní výzkum budou poté použity veřejně dostupné statistické údaje a právní předpisy, z nichž lze porovnat státy na základě čtyř hlavních parametrů dle Hallina a Manciniho. Těmi jsou vývoj mediálního trhu, politický paralelismus, profesionalismus žurnalistů a role státu v mediálním systému.

Postup (technika) při zpracování materiálu:

Teoretická část:

Rozbor tří modelů mediálních systémů Hallina a Manciniho, popis jejich základních znaků

Vlastní výzkum:

1. Vymezení zkoumaných ukazatelů (na základě parametrů užitých ve studii Hallina a Manciniho)
2. Sběr dat
3. Komparativní analýza sesbíraných dat

Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a způsobu jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2-5 řádků):

HALLIN, D. C., MANCINI, P. *Systémy médií v postmoderním světě: tři modely médií a politiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 9788073673772. – Přelomová studie Hallina a Manciniho z oblasti systémového pohledu na média, v níž autoři představili svou teorii tří modelů mediálních systémů euroamerického prostoru.

BYSTRICKÝ, Jiří. *Média, komunikace a kultura*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2008. ISBN 9788073801175. – Publikace, která zpracovává téma médií z několika pohledů, mimo jiné z politologického a právního hlediska.

KELLY, M., MAZZOLENI, G., MCQUAIL, D. *The media in Europe: the euromedia research group*. 3rd ed. London: Sage Publications, 2004. ISBN 0761941320. – Studie popisující mediální systémy a politiky 23 evropských států.

JOHNSTON, Donald H. *Encyclopedia of international media and communications*. Amsterdam: Academic Press, 2003. ISBN 0123876702. – Publikace popisuje vývoj i současný stav masových médií a jejich regulace po celém světě. Skládá se z 220 textů napsaných různými autory.

HALLIN, D. C., MANCINI, P. *Comparing media systems beyond the western world*. Cambridge: Cambridge University Press, 2012. Communication, society and politics. ISBN 9781107699540. – Jedná se o publikaci Hallina a Manciniho navazující na jejich dřívější studii. V novější publikaci dochází k rozšíření původní teorie tří modelů mediálních systémů na státy za hranicemi západního světa, mezi nimiž je například Brazílie, Čína, Izrael nebo Rusko.

DOBEK-OSTROWSKA, B., GŁOWACKI, M. *Comparing media systems in Central Europe: between commercialization and politicization*. Wrocław: Wydawnictwo Uniwersytetu Wrocławskiego, 2008. Acta Universitatis Wratislaviensis. ISBN 9788322929377. – Publikace obsahuje 15 textů od různých autorů, v nichž jsou pokryty otázky vývoje mediálního prostředí v postkomunistických zemích střední Evropy.

JAKUBOWICZ, K., SÜKÖSD, M. *Finding the right place on the map: Central and Eastern European media change in a global perspective*. Bristol: Intellect, 2008. ISBN 9781841501932. – Kniha srovnává mediální systémy a demokratické směřování médií v postkomunistických státech se státy západními. Každá kapitola se zaměřuje na jiný aspekt či problém spojený s médii.

ZIELONKA, Jan. *Media and politics in new democracies: Europe in a comparative perspective.* New York: Oxford University Press, 2015. ISBN 9780198747536. – Publikace analyzuje vztah mezi médií a politikou v nových demokraciích jak v Evropě, tak jinde ve světě.

HUMPHREYS, Peter. *Media and media policy in Germany: the press and broadcasting since 1945.* 2nd ed. Oxford, UK: Berg, 1994. Berg German studies series. ISBN 0854968539. – Publikace se zabývá mediálním systémem Německa v historickém kontextu a také v kontextu politické kultury a státních institucí.

LUNT, P. K., LIVINGSTONE, S. M. *Media regulation: governance and the interest of citizens and consumers.* Los Angeles: Sage, 2012. ISBN 9780857025708. – Publikace zpracovává téma regulace médií s důrazem na míru globalizace, vládní struktury a veřejný zájem.

PENNINGS, Paul, Hans KEMAN a Jan KLEINNIJENHUIS. *Doing research in political science: [an introduction to comparative methods and statistics].* 2nd ed. London: SAGE, 2006. ISBN 9781412903776. – Jedná se o učebnici přibližující provádění vlastního výzkumu v oblasti politologie. Zejména popisuje komparativní metody a sběr a zpracování statistických dat.

Diplomové práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

SVOBODOVÁ, Petra. *Mediální prostředí Čínské lidové republiky.* 2016. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zp/detail/152159>. Vedoucí práce Jan Cebe.

TOMKOVÁ, Michaela. *Mediální systém Brazílie.* Praha, 2015. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zp/detail/152740>. Vedoucí práce Jan Cebe.

RAPOŠOVÁ, Veronika. *Česká republika a tři modely mediálních systémů.* 2015. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zp/detail/156736>. Vedoucí práce Petr Lupač.

Datum / Podpis studenta/ky

20. 5. 2017

.....

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:

Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu:

Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:

Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.

Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.

.....

**Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga
pedagožky/pedagoga**

Datum / Podpis

Seznam příloh

Příloha č. 1: Stranění německých médií (graf)

Pozn.: Graf zachycuje německá média na dvou osách. Na první ose (z pootočeného pohledu se jedná o horizontální osu) zachycuje stranění německých médií. Čím více vlevo je médium umístěné, tím více straní levicovým politickým stranám, a naopak. Média, která jsou umístěna na této ose uprostřed jsou tak považována za politicky nejneutrálnější a nejobjektivnější. Na druhé ose (z pootočeného pohledu se jedná o vertikální osu) je zachycena kvalita mediálních obsahů. Média, která jsou na této ose umístěna níže, přinášejí obvykle pouze základní informace, zatímco média umístěná výše se snaží o analytický styl a komplexní uchopení události.

Autorka grafu, Sandra Busch-Janser z think tanku Polisphere, sama upozorňuje, se nejedná o vědeckou analýzu. Přesto může daný graf posloužit alespoň k určitému nastínění aktuální situace na německé mediální scéně.